



VÁROS POLGÁRMESTERE

2051 Biatorbágy, Baross Gábor utca 2/A • Telefon: 06 23 310-174/112 mellék
Fax: 06 23 310-135 • E-mail: polgarmester@biatorbagy.hu • www.biatorbagy.hu

ELŐTERJESZTÉS

Budaörs Kistérség Többcélú Társulása (BTT) és Biatorbágy Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi programjáról

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben foglaltak alapján a NFÜ a közleményében a következőkről tájékoztatta az önkormányzatokat:

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) **2010. május 1-jén hatályba lépett 63/A. §-a** rendelkezik a helyi esélyegyenlőségi programról.

A helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el, melyet 2 évente át kell tekinteni és szükség esetén felül kell vizsgálni.

A helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás az államháztartás alrendszeréből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha az Ebktv. rendelkezéseinek megfelelő, hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.

A helyi önkormányzatok jogi személyiséggel rendelkező társulása abban az esetben részesülhet a fenti támogatásokból, ha a társulást alkotó helyi önkormányzatok mindegyike rendelkezik az Ebktv. rendelkezéseinek megfelelő hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal.

E rendelkezéseket a 2010. július 1-jét követően meghirdetett pályázatokra kell alkalmazni.

A külön jogszabály szerint leghátrányosabb helyzetű kistérségekben levő, valamint a húszezer lakos feletti települések esetében **2010. július 1-jétől**, míg egyéb települések esetében **2011. január 1-jétől** esélyegyenlőségi szakértőt kell bevonni a helyi esélyegyenlőségi program előkészítésébe, áttekintésébe, valamint a felülvizsgálatába.

Az esélyegyenlőségi szakértő véleményét csatolni kell az elfogadott esélyegyenlőségi programhoz, annak áttekintéséhez, valamint felülvizsgálatához.

A helyi esélyegyenlőségi programban:

- helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, valamint
- meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A helyi esélyegyenlőségi programban megfogalmazott intézkedések a nők és férfiak esélyegyenlőtlenségének, a mélyszegénységben élők, romák esélyegyenlőtlenségének, valamint a fogyatékos személyek esélyegyenlőtlenségének csökkentésére irányulnak. Ettől eltérni csak a jogszabályban meghatározott esetekben lehet.

Az egyes intézkedésekhez kapcsolódóan meg kell határozni a végrehajtás felelősét, határidejét, valamint a költségek forrását.

A programalkotás során gondoskodni kell a helyi esélyegyenlőségi program és a helyi önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a közoktatási esélyegyenlőségi terv összhangjáról.

A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal (FSZH) honlapján elérhető esélyegyenlőségi program-metodikát áttekintve megállapítottuk, hogy önkormányzatunknak nincs az esélyegyenlőségi program aktuális metodikájának megfelelő esélyegyenlőségi terve/programja.

Annak érdekében, hogy önkormányzatunk pályázhasson európai uniós és hazai forrásokra javasoltuk a kistérségnek, hogy a fentiek szerint kötelezően elkészítendő települési és kistérségi esélyegyenlőségi programot egységesen a Kistérségi Iroda készíttesse el.

A polgármesterek Tanácsa 34/2010 (VI. 02) határozatával döntött Esélyegyenlőségi program elkészítéséről.

A kistérségi Iroda a döntésnek megfelelően a benyújtott árajánlatok alapján megrendelte a program elkészítését a HST.hu Kutató és Tanácsadó Kft-től. A program készítője több alkalommal egyeztetett a települések által megbízott helyi szakemberekkel, a véglegesítés előtt ismételten kérte a véleményüket az elkészült programról.

A törvény előírása szerint igen rövid volt a végrehajtásra szánt idő, ezért 2010. július 22-i hatállyal módosításra kerültek a határidők.

A helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el, melyet 2 évente át kell tekinteni és szükség esetén felül kell vizsgálni.

A módosítás értelmében: A helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás az államháztartás alrendszeréből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha az Ebktv. rendelkezéseinek megfelelő, hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik. [Ebktv. 63/A. § (6)]

A helyi önkormányzatok jogi személyiséggel rendelkező társulása abban az esetben részesülhet a fenti támogatásokból, ha a társulást alkotó helyi önkormányzatok mindegyike rendelkezik az Ebktv. rendelkezéseinek megfelelő hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal. [Ebktv. 63/A. § (7)]

E rendelkezéseket a 2010. évi LXXVII. törvény 1. § b) bekezdése szerint a 2011. december 31-ét követően meghirdetett pályázatokra kell alkalmazni.

A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi CIX. törvény 50. § (8) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(8) E törvény 30. §-a és 51. § (10) bekezdése 2010. május 1-jén lép hatályba, azzal, hogy

a) az Ebktv. 63/A. § (5) bekezdését 2010. október 1-jétől kell alkalmazni,

b) az Ebktv. 63/A. § (6)–(7) bekezdését a 2011. december 31-ét követően meghirdetett pályázatokra kell alkalmazni. A jogszabályi változásoknak megfelelően a kistérség kérte az esélyegyenlőségi szakértő kijelölését.

A BTT polgármesterek tanácsa 2010. november 18-i ülésén elfogadta a kistérségi esélyegyenlőségi tervének un. első olvasatát, és kérte a tagtelepülések képviselő-testületeit, hogy a programot első olvasatban megtárgyalja meg, és fogadja el a saját településre szóló tervezetet.

Az esélyegyenlőségi szakértő véleményezése után ismételt tárgyalásra, benyújtásra kerül végleges elfogadásra a Polgármesterek Tanácsa, valamint a képviselő-testületek számára is.

Az így elfogadott dokumentum megfelelő lesz települési szintű és kistérségi szintű

alkalmazásra is.

Melléklet: 1. sz. melléklet: Biatorbágy Város Önkormányzatának esélyegyenlőségi programjai

2. sz. melléklet: BTT Esélyegyenlőségi Programja

Biatorbágy, 2011. január 6.

Tarjáni István
Polgármester

Határozati javaslat

Biatorbágy Város Képviselő-testülete/2011 (.....)Öh. sz. határozata

Budaörs Kistérség Többcélú Társulása (BTT) és Biatorbágy Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programjáról

Biatorbágy Város Képviselő-testülete az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 63/A. §-a szerinti felhatalmazás alapján a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjairól szóló 120/2010. (IV. 16) Korm. rendelet 2§ alapján, első olvasatban elfogadja a helyi, illetve kistérségi

- a). esélyegyenlőségi programban megfogalmazott helyzetelemzést,
- b). helyzetelemzés alapján elkészített intézkedési tervjavaslatot,
- c). az intézkedési tervjavaslat alapján a helyi esélyegyenlőségi programot.

Határidő: azonnal.

Felelős: polgármester



BUDAÖRSI KISTÉRSÉG

Budaörs Kistérség Többcélú Társulása, Kistérségi Iroda

Cím: 2040 Budaörs, Szabadság út 134.

Telefon: +36/23/447-848; +36/23/447-849 Fax: +36/23/447-848

E-mail: kisterseg@budaors.hu Honlap: www.budaorsikisterseg.hu

BIATORBÁGY VÁROS

ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAMJA

- szakmailag egyeztetett változat -

2010. szeptember 30.

Készítette:



HST.hu Kutató és Tanácsadó Kft.

e-mail: info@hst.hu

web: www.hst.hu

Tartalomjegyzék

biatorbágy város.....	1
esélyegyenlőségi Programja.....	1
2010. szeptember 30.....	1
Tartalomjegyzék	2
1.Bevezető	3
1.1.Földrajzi fekvése, története, demográfiája.....	3
1.2.Gazdaság.....	4
1.3.Foglalkoztatás, humán erőforrás, lakáshelyzet.....	5
2.Helyzetelemzés	5
2.1.Nemek egyenlősége.....	5
2.2.Romák esélyegyenlősége.....	7
2.3.A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlősége a közoktatásban.....	7
2.4.Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége.....	8
2.5.Helyzetelemzés összefoglalása.....	10
3.Célmeghatározás	11
3.1.Nemek egyenlőségével kapcsolatos célkitűzések.....	11
3.2.Romák esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések.....	12
3.3.A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esély-egyenlőségének előmozdítása a közoktatásban.....	12
3.4.Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések.....	12
4.Akcióterv	13
4.1.Nemek egyenlőségét segítő akciók.....	13
4.2.A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségét segítő akciók a közoktatásban.....	15
4.3.Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségét előmozdító akciók.....	16
5.Az Esélyegyenlőségi Program megvalósulást segítő fejlesztések és beruházások	17
6.Kockázatelemzés	18
7.Konzultáció, nyomon követés és nyilvánosság biztosítása	20
8.Kötelezettségek és felelősségi körök	20
Függelék	21
Glosszárium.....	21

1. Bevezető

1.1. Földrajzi fekvése, története, demográfiája

Biatorbágy Pest megye nyugati részén, Fejér megyével határos területén helyezkedik el. Északról Páty és Budakeszi, keletről Budaörs és Törökbálint, délkeletről Sósút, délről a Fejér megyei Etyek, nyugatról Herceghalom települései határolják.

A település belterülete a Zsámbéki-medencében terül el, ezt ÉNY-DK irányban a Budai-hegység övezi, a keleti rész a Budaörsi-medencébe nyúlik át.

Területe: 4379 ha, lakóterülete: 496 ha, népessége: 2010. január 1-jén 12068 fő volt.

Mindkét anyatelepülés központi magja utcás jellegű, csupán Biatorbágy legrégebbi része mutat halmazos tulajdonságokat. Az újabban kiépült részek kertvárosi jellegzetességeket is mutatnak. A települést a régi szőlőhegyeken kialakult kiskertes öv kíséri, amely az ottani tulajdonosok szándéka szerint üdülőjellegűt vesz fel. A településnek a Tétény-Sósúti-fennsíkra eső területén jelentősebb erdő is van, a többi területen nagyjából mezőgazdasági művelés folyik, néhány száz hektáron kisebb gazdaságok is működnek.

Dr. Sólyom László köztársasági elnök 127/2007. (VI. 29.) KE határozata értelmében 2007. július 1-jétől Biatorbágy városi rangra emelkedett. Az önkormányzati törvény szerint a nagyközségi önkormányzat a várossá nyilvánítást akkor kezdeményezhette, ha "a városi cím használatát fejlettsége, térségi szerepe indokolja". A szempontok között nagy súllyal számított a kiegyensúlyozott gazdálkodás, a teljes közműhálózati kiépítettség, az alacsony munkanélküliségi ráta, a teljes alapellátó intézményrendszer, a működő kulturális és sportélet, a fejlett civil társadalom és a településfejlesztési, vagy nem utolsósorban a városi megjelenés igénye is.

A település lakóinak száma a 40-es és a 80-as évek kivételével folyamatosan emelkedik, összetétele viszont változik. A német ajkú lakosság nagy részét 1946-ban kitelepítették Németországba, helyükre a Kárpát-medence több tájáról jöttek magyar nyelvű lakosok. (pl. Erdély, Felvidék).

Szervezett önkormányzati képviselettel rendelkezik a német mellett a görög és a lengyel kisebbség. Manapság az agglomerációba települők nagy száma eredményezi legfőképp a népességszám intenzív emelkedését.

Biatorbágyon az egyébként országos szinten csökkenő tendenciát mutató népesedéssel ellentétben növekvő tendenciát mutat a népszaporulat. Míg a 2001-es népszámláláskor 8293 főről számoltak be addig 2010-ben az állandó lakosok száma meghaladja a 12000 főt.

Az országos adatok eltérő korosztály-bontásban állnak rendelkezésre, de így is jól látszik, hogy a biatorbágyi népesség növekedés iránya ellenkezője az országos tendenciának. Pl. országosan a legfiatalabb korosztály létszáma csökkent a leginkább, Biatorbágyon pedig éppen ez a korosztályi létszám nőtt erőteljesen. A bevándorlás mellett a népszaporulat is pozitív, a legnagyobb Pest megyében. A folyamatosan növekvő tendencia mellett figyelemreméltó a 0-17 éves korosztály utóbbi 5 éves létszámemelkedése, ami közel duplája a többi korosztálybeliének. Ez öröndetes, mert azt mutatja, hogy egészséges a település korfája, önmagát tudja regenerálni, életképes. A körükben jelentkező igények (egészségügyi, oktatási, sport, nevelési, stb.) megoldására különösen figyelni kell.

1.2. Gazdaság

A munkavállalók zöme már helyben dolgozik, bár még mindig számottevő a Budapestre járók aránya, és megnőtt a szomszéd településeken (Budaörsön, Törökbálinton stb.) munkavállalók száma is. A lakóterületen működik a kis- és közepes vállalkozások nagy része, köztük több csomagolóanyagot gyártó üzem, szállítmányozó, kiskereskedelmi és vendéglátó-ipari, számítástechnikai és egyéb szolgáltatásokat nyújtó cégek.

A kedvező közlekedési viszonyok és az 1990-94 folyamán végrehajtott nagyarányú közműfejlesztések következtében kialakult és gyorsan bővül egy kereskedelmi-szállítási-ipari övezet a település északi peremén, amely nagyban javította a lakosok elhelyezkedési esélyét és anyagi helyzetét. A vállalkozások alakulása is jelentős növekedést mutat, hisz míg 2003-ban 792 vállalkozást számolhattunk össze, addig 2007-re ez a szám 1592-re emelkedett (egyéni- és mikro vállalkozásokkal együtt). Ez többek között Biatorbágy jó földrajzi fekvésének, jó megközelíthetőségének (pl. autópálya, vasút), Budapest közelségének, illetve a helyi döntéshozók tervszerű munkájának köszönhető. Nagy szerepet játszik a vállalatok idetelepülésében a kedvezően kialakított adópolitika is, mely vonzóvá teszi Biatorbágyot a vállalkozók körében. Ez a nagymértékű fejlődés is hozzájárult ahhoz, hogy Biatorbágyon 2003-2008 között a munkaképes korú lakosság (18-62

év) mindössze 1-2%-a regisztrált munkanélküli. Ez országos átlagban a grafikon alapján 6-8%.

1.3. Foglalkoztatás, humán erőforrás, lakáshelyzet

Az aktív korúak több mint egyharmadának a 2001-es népszámlálási adat alapján (1631 fő, 39,7%) sikerült helyben elhelyezkednie. Eljáró dolgozók száma 2069 fő (60,3 %), máshonnan idejáró aktív korúak száma 1591 fő (46,4%). A helyben dolgozók aránya lehetne magasabb is, hisz a környékre települt vállalatok buszokkal kénytelenek az ország számos pontjáról hozni-vinni a dolgozókat, mert nem tudták az összes kapacitásukat helyi lakókkal feltölteni. Iskolai végzettségre vonatkozó 2001-es adatok alapján legalább az általános iskolát elvégezte 3160 fő (lakosság 41,3%-a). Legalább érettségivel rendelkezik 1694 fő (22,1 %), felsőfokú végzettsége van 811 főnek (10,6%).

Biatorbágyon a lakóépületek száma 2003-ban 3336 volt, míg 2006-ra 3817-re emelkedett s folyamatosan emelkedő tendenciát mutat. Volumene 2003-2007 közt 2,5-szerese volt a Pest megyei lakásépítés emelkedésének. Felújításra került egyre több régi lakóház, és nagyarányú a teljes komfortfokozattal rendelkező lakóházak száma is. Az összkomfortos lakások száma 2006-ban 2748 volt, a komfortosaké 572, a félkomfortos lakások száma pedig 229. Ebből is látszik, hogy Biatorbágy korszerű lakásállománnyal rendelkezik. A legtöbb biatorbágyi lakás 3 szobás (36%) illetve 4 vagy annál több szobával rendelkezik (31%).

2. Helyzetelemzés

2.1. Nemek egyenlősége

A nemek esélyegyenlőségének területén a legnagyobb probléma, ami felmerült, az a nők gyermekvállalása, illetve ehhez kapcsolódóan a munkába való visszatérés nehézsége. Erre a probléma megoldást nyújthat, ha a nők el tudják helyezni gyermeküket napköziben, bölcsődében, és ez alatt az idő alatt dolgozhatnak. Az Önkormányzat mindent megtesz, hogy segítsen a kisgyermekes édesanyáknak, ennek érdekében folyamatban van a kivitelezése a Biatorbágyon uniós támogatással építendő

60 férőhelyes bölcsődének, valamint működik játszóház, nyári napközi, családi napközi rászorulóknak, ahol a gyermekekre vigyáznak munkaidőben.

Az Önkormányzatban és intézményeiben nincs hátrányos megkülönböztetés a nőkkel szemben, olyannyira, hogy az alkalmazottak többsége nő. Gender-témájú adatgyűjtés, vagy képzés nem volt az Önkormányzat intézményeiben, és a közeljövőben sem terveznek ilyet.

Az önkormányzat, intézményeit tekintve, rendelkezik „Esélyegyenlőségi tervvel”.

Biatorbágyon sok munkalehetőség van, köszönhetően a folyamatosan ide települő kisebb-nagyobb cégeknek, és feltételezhetően itt sem éri hátrányos megkülönböztetés a nőket, legalábbis még nem fordultak emiatt panasszal az Önkormányzathoz, vagy bármely intézményéhez. Az elképzelhető természetesen, hogy a munka jellegéből adódóan esetenként inkább férfiakat keresnek egy adott feladat elvégzésére (pl. raktáros, fuvaros, stb.).

A gyermekvállalás után történő munkába való visszatérést az Önkormányzatnál és annak intézményeiben támogatják és lehetővé teszik.

A településen nem jellemző a nőket érő erőszak, évente 1-2 esetben fordul csak elő ilyen bántalmazás, és többnyire ezekből sem lesz hivatalos ügy. Az alacsony esetszám miatt nem terveznek külön akciótervet ebben a témában. Az iskolákban természetesen rendszeresek a felvilágosító, tájékoztató előadások. A védőnői szolgálat nagyon lelkiismeretesen végzi munkáját, a fiatalok tájékoztatását illetően is. A település képviselő-testületének döntése értelmében a méhnyakrákot okozó human papilloma (HPV) vírus elleni védekezés céljából a 13-14 éves állandó biatorbágyi lakóhellyel bíró leánygyermekek védőoltással történő 3 adagos oltási sorának költségét (90.000 Ft/fő) az Önkormányzat átvállalta. A továbbiakban is nagy hangsúlyt fektet az Önkormányzat hasonló, a lakosság nagyobb rétegeit érintő egészségügyi programok, tájékoztatók levezényléséhez kapcsolódó feladatok támogatására, mindamelllett 2010. évben egy új programot is elfogadott a képviselő-testület, a népegészségügyi programot, amely lényege a településen élők életmódjának és étkezési szokásainak egészségesebbé tétele az egészséges életmód, megelőzés, a primer prevenció keretében.

A képviselőtestületben a nők aránya nagyon minimális, 14 főből mindössze 1 nőt találunk. Véleményünk szerint ennek az az oka, hogy a politikusok között lényegesen kevesebb nő van, és ez nem hátrányos megkülönböztetés miatt van így, hanem amiatt, hogy a nők nem jelölteik magukat, mert ez olyan életformát követelne meg, amit a nők nem tudnak/ nem akarnak vállalni.

2.2. Romák esélyegyenlősége

A megkérdezett szakértő elmondása szerint a legutóbbi népszámlálás eredményei szerint akkor nem volt cigány származású lakos a településen. Azóta időnként vannak romák Biatorbágyon albérletben, vagy idényjelleggel, ilyenkor valamilyen külterületen laknak.

A településen közmunkaprogram nincs, közcélú foglalkoztatás viszont van. Az Út a munkához program keretében 14 főt vállalt az Önkormányzat.

Cigány származású lakosok nem panaszkodtak diszkriminációra, vagy bármilyen egyéb megkülönböztetésre.

Anti-szegregációs tervvel nem rendelkezik az Önkormányzat, mivel nincs szegregáció a város semelyik részén. Biatorbágy a település területéhez viszonyítva rendkívül nagy kiterjedésű külterületi, zártkerti üdülő övezettel rendelkezik, ahol a hétvégi házas településszerkezetre tekintettel a közművesítettség mértéke igen alacsony. Napjainkban a gazdasági válságra való tekintettel a lakócímre történő bejelentkezések számát tekintve egyre nagyobb arányban költöznek ki ide hétvégi házakba, főként, az alacsony jövedelemmel rendelkező családok, akik a belterületi ingatlanok megvásárlásához, bérbe vételéhez nem rendelkeznek elegendő anyagi háttérrel. A Peca-tó, Ürgehegy, Iharos egyes részei és a Katalin-hegy elnevezésű külterületi településrészek hasonló adottságokkal rendelkeznek, annak ellenére, hogy építési engedélyt ezeken a területeken a megfelelő közművesítettség mellett, valamint egyes területeken a 3000 m²-t meghaladó ingatlan vonatkozásában adhat csak ki a hatóság. Az Iharosnál az utóbbi években folyamatosan bővült a belterületté nyilvánított terület nagysága. Az Önkormányzat szociális ellátó rendszere a kötelezően ellátandó feladatokon túl rendkívül kifejlett és szerteágazó, az Önkormányzat önállóan vállalt feladatai körében rendeletben szabályozott módon minden évben segítséget nyújt a lakásépítés és vásárlás helyi támogatására a Biatorbágyon állandó lakóhellyel rendelkező, vagy vásárlás útján azzá váló lakosok számára.

2.3. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlősége a közoktatásban

A Budaörsi Kistérség 2009. május 13-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó helyzetelemzést az egész kistérségre vonatkozóan.

2.4. Fogyatékossággal élő személyek esélyegyenlősége

A fogyatékosokkal élő lakosok számára az elhelyezkedés és a tartós munkavállalás a legnehezebb. Szinte lehetetlen ezt megvalósítani, habár a város minden segítséget megad: folyamatban van egy szociális foglalkoztató-bővítés, amire 2008-ban nyertek uniós pályázatot. A projekt keretében az egyik helyszínen egy 40 férőhelyes, fogyatékosok nappali ellátásának és fejlesztésének infrastrukturális feltételeit teremtik meg egy régi épület átalakításával és bővítésével (ennek keretében van a szociális foglalkoztató 20-22 fő részére). A másik helyszínen kerül kialakításra két családi napközi 11 fő számára. Ezek közül az egyikben fogyatékos gyermekeket is fogadnak majd. A harmadik helyszínen egy játszóház kerül kialakításra, egy alkalmas épület átalakításával és eszközbeszerzéssel.

A településen több civilszervezet foglalkozik a fogyatékosok ellátásával. A városban működik a Biatorbágy és Környéke Mozgáskorlátozottak Egyesülete, a Dr. Vass Miklós Alapítvány, mint a Megváltozott Fejlődésű Gyermekek Fejlesztéséért Kiemelten Közhasznú Alapítványa, valamint az alapítvány által alapított Biatorbágyi Korai Fejlesztő Központ intézmény, a Kemence Alapítvány, valamint a Kemence Varázsa Alapítvány. E két utóbbi alapítvány, a szociális foglalkoztatás keretében kézműves műhelyt üzemeltet a Budaörsi Kistérség területén, illetve azt meghaladóan is a rászorulóknak részére. A szociális foglalkoztatásban az Összefogás Rehabilitációs Nonprofit Közhasznú Kft (2041 Csömör, Ibolya u. 13-19) a működtetést végző szervezet. A támogató szolgáltatást, a kistérség közreműködésével, a Boldog Gizella Alapítvány végzi. A fogyatékkal élők hozzáférhetnek a szociális-, és egészségügyi ellátásokhoz, nem éri őket megkülönböztetés.

A fizikai akadálymentesítés a településen minden közintézményben megtörtént. Az önkormányzati közszolgáltatások információs és kommunikációs akadálymentesítése csak részben történt meg.

Az iskolának két tagintézménye működik a városban, ahol SNI-s osztályok is működnek integráltan. Középiskola nincs a településen. Azokat a fogyatékkal élő gyermekeket, akiket helyben nem tudnak ellátni, a szülők viszik, többnyire Budapestre speciális iskolába.

2.5. Helyzetelemzés összefoglalása

E r p obléma ¹	Ér c lc op rt(o k)	S é b S z ü k k
Nemekre érzékeny adatgyűjtés és kompetencia az önkormányzati intézményrendszerben hiányzik	nők	Az önkormányzati intézményekben gender szempontú adatgyűjtést kell kezdeni, meg kell szervezni az intézményekben a gender szempontú képzést.
A nők gazdasági függése, kiszolgáltatottsága: elsősorban a gyermeket vállaló nők munkavállalása problematikus (alacsony bölcsődei kapacitás, magas regisztrált női munkanélküliség)	Nők	Meg kell építeni a bölcsődét.
A nőket érő erőszak: elsősorban családon belüli erőszak okoz problémát	nők	Felhívni az érintett nők figyelmét a lehetséges megoldásokra, segíteni a probléma-kezelést
Szegénység, a reprodukciós jogok sérülése nem jelent problémát	nők	Nincs szükséges intézkedés.
Nők részvétele közéletben, gazdaságban, korlátozott hozzáférés, rejtett diszkrimináció: nincs információ a gazdasági szereplők esetén.	nők	Nem jelent problémát, nincs szükséges intézkedés
Romák esélyegyenlősége: Foglalkoztatás és szociális ügy	romák	Romák alacsony aránya és élethelyzetük problémamentessége nem indokol beavatkozást.
Romák esélyegyenlősége: Egészségügy	romák	Romák alacsony aránya és élethelyzetük problémamentessége nem indokol beavatkozást.
Romák esélyegyenlősége: Lakhatási szegregáció	romák	Romák alacsony aránya és élethelyzetük problémamentessége nem indokol beavatkozást.
Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége: Foglalkoztatás nagy probléma	fogyatékossgal élő személyek	További együttműködés alapítványokkal, egyesületekkel. A Tánacsics utcai foglalkoztató bővítésének, felújításának befejezése
Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége: Egészségügy területén nincs jelentős probléma	fogyatékossgal élő személyek	Nincs szükséges intézkedés.
Fogyatékossgal élő személyek	fogyatékossgal	Nincs szükséges intézkedés.

¹ A Budaörsi Kistérség 2009. május 13-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó helyzetelemzést az egész kistérségre vonatkozóan.

esélyegyenlősége: Szociális biztonság terén nincs jelentős probléma	al élő személyek	
Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége: Mind a fizikai, mind az infokommunikációs hozzáférés terén hiányosságok vannak	fogyatékossgal al élő személyek	Be kell fejezni az önkormányzati intézmények fizikai és infokommunikációs akadálymentesítését.

3. Célmeghatározás

3.1. Nemek egyenlőségével kapcsolatos célkitűzések

Mivel az önkormányzat nagyon kevés információval rendelkezik a nemek esélyegyenlőségével kapcsolatban az elsődleges cél az információgyűjtés, illetve az önkormányzati intézmények dolgozóinak gender szemléletű képzése. A már ismert problémák köre két csoportba foglalható: a gyermeket vállaló anyák elhelyezkedése, illetve a ritkán, de előforduló, nőket érintő családon belüli erőszak. Az előbbi területen az önkormányzat célja elsősorban a bölcsődei férőhelyek bővítése, ami jelenleg is folyamatban van. A 2008-ban megnyert pályázatnak köszönhetően kialakításra kerül két családi napközi 11 fő számára. Ezek közül az egyikben fogyatékos gyermekeket is fogadnak majd. Egy másik helyszínen egy 40 fős játszóház kerül kialakításra, egy arra alkalmas épület átalakításával és eszközbeszerzéssel. A Dr. Vass Miklós Alapítvány és oktatási intézménye jelentős anyagi támogatásával, valamint az önkormányzat esélyegyenlőséget biztosító intézkedéseivel sokat fognak javítani az édesanyák helyzetén, mivel a felszabaduló idejükben esélyt kapnak a munkavállalásra. A női erőszak megelőzése ellen a tájékoztatók tartása, illetve az áldozatsegítés továbbfejlesztése lenne szükséges. Információs programokkal, támogatással középtávon elő kell segíteni a nők részvételét a közéletben.

3.2. Romák esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések

Tekintettel a településen élő romák alacsony lélekszámára és megoldott élethelyzetére, ezen a területen az önkormányzat nem tűz ki speciális célokat.

3.3. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségének előmozdítása a közoktatásban

A Budaörsi Kistérség 2009. május 13.-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó célkitűzéseket az egész kistérségre vonatkozóan.

3.4. Fogyatékossággal élő személyek esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések

Jelenleg a fogyatékkal élők legnagyobb problémája az elhelyezkedés. A településen eddig is működtek intézmények, amik segítettek, de hamarosan, a szociális foglalkoztató-bővítésbefejezésével az érintettek újabb megoldási lehetőséget kaphatnak. Feltételezhetően ez jórészt megoldja majd a most még meglévő problémák jelentős részét.

A településen a fizikai akadálymentesítés teljesen, a kommunikációs és információs akadálymentesítés pedig részben megoldott. Ez utóbbit minél hamarabb be kell fejezni, hogy az esélyegyenlőség ezen a területen is maradéktalanul teljesüljön.

4. Akcióterv

4.1. Nemek egyenlőségét segítő akciók

	Helyzet-elemzés megállapítására (problémára) hivatkozás	Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Kiinduló érték (a kiinduló állapotot jellemző adat, aminek javítására az intézkedés irányul)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor rövidtávon (1 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (5 év)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrás
1	Hiányzik a gender szempontú adatgyűjtés az önkormányzati intézmények esetén	A további intézkedéseket megalapozó adatok gyűjtése	Az önkormányzat, illetve a kezelésében álló intézmények dolgozóival kapcsolatos gender szempontú adatgyűjtés (jövedelmek, előre lépési lehetőségek)	folyamatos	Nincs adat	Adatok az önkormányzat saját munkavállalóiról	Teljes körű adatgyűjtés	Teljes körű adatgyűjtés	Nem szükséges (belső erőforrásból megoldható)
2	Nem történt gender szempontú képzés az önkormányzatnál és az önkormányzati kezelésű intézményeknél	Gender szempontú képzés szervezése	Az önkormányzat, illetve önkormányzati kezelésű intézményeknél a leginkább érintett dolgozók körében a gender problémára érzékenyítő képzés szervezése.	folyamatos	Nincs gender szempontú képzésben részt vett munkatárs.	1 munkatárs képzése	3 munkatárs képzése	Minden intézményben legalább egy munkatárs képzése	Önkormányzati és pályázati finanszírozás
3	Kisgyermekes anyák ki-szorulása a munkahelyekről	Gyermek napközbeni elhelyezésére alkalmas férőhelyek bővítése	Játszóház kialakítása	2010	n.a.	40 fő	-	-	Pályázat
4	Kisgyermekes anyák ki-szorulása a munkahelyekről	Gyermek napközbeni elhelyezésére alkalmas férőhelyek bővítése	Családi napközi létrehozása	2010	n.a.	11 fő	-	-	Pályázat
5	Hatékony segítség a fogamzásszabályozás, illetve anya- és gyermekgondozás területén	Fiatal lányok, nők egészségtudatos életre neve-	Népegészségügyi program megvalósítása	folyamatos	-	-	-	-	Önkormányzati

		lése, stb.							
--	--	------------	--	--	--	--	--	--	--

4.2. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségét segítő akciók a közoktatásban

A Budaörsi Kistérség 2009. május 13-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó akciótervet az egész kistérségre vonatkozóan.

4.3. Fogytékossággal élő személyek esélyegyenlőségét előmozdító akciók

	Helyzet-elemzés megállapítására (problémára) hivatkozás	Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Kiinduló érték (a kiinduló állapotot jellemző adat, aminek javítására az intézkedés irányul)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor rövidtávon (1 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (5 év)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrás
1	Foglalkoztatottság alacsony a munkaképesek között	Fogyatékosággal élők munkavállalásának segítése	Foglalkoztatató létrehozása	2010	-	20-22 fő	-	-	Önkormányzati, és pályázati finanszírozás
2	Fogyatékkal élő gyermekek nappali elhelyezésének lehetővé tétele	Nappali ellátás megvalósítása	Családi napközi létrehozása, amely fogyatékkal élőket is fogad	2010	-	11 fő	-	-	Önkormányzati és pályázati finanszírozás
3			Táncsics utcai fogyatékosok nappali ellátását szolgáló intézmény kialakítása						
4	Az infokommunikációs hozzáférés terén hiányosságok vannak	Infokommunikációs akadálymentesség elérése	Az önkormányzati intézmények honlapjainak akadálymentesítése	2015	-	-	-	Önkormányzati és intézményi honlapok akadálymentesítése	Önkormányzati és pályázati finanszírozás

5. Az Esélyegyenlőségi Program megvalósulást segítő fejlesztések és beruházások

Fejlesztési programok, beruházási projektek megnevezése	Esélyegyenlőségi szempontból releváns célkitűzések meghatározása	Célértékek	Határidők	Feladatok státusza ²	Összefüggések, koordinációs feladatok az Esélyegyenlőségi Programmal	Koordinációért felelős személy megnevezése
Játszóház, családi napközi kialakítása	Kisgyermekes anyák kiszorítása a munkahelyekről	Férőhelyek biztosítása	2010	3	A nemek esélyegyenlőségének biztosítását segíti elő az intézkedés biztosítása, a nők könnyebb munkavállalásán keresztül	Polgármester
Játszóház, családi napközi kialakítása	Fogyatékkal élő gyermekek ellátására is alkalmas	Férőhelyek biztosítása	2010	3	A fogyatékkal élő gyermekek számára biztosít nappali ellátási lehetőséget	Polgármester
Népegészségügyi Program	Nők, fiatalkorú lányok megfelelő tájékoztatása	Tájékoztatás miatt kevesebb probléma	folyamatos	2	A nők, és a fiatalkorú lányok tájékoztatása a fogamzásszabályozás, illetve anya és gyermekgondozás témájában	Képviselő testület

² Kódok használata javasolt:

1. előkészítés alatt (egyeztetések zajlanak)
2. képviselőtestületi vagy intézményi döntés született a programelem elindításáról, felelősök és határidők kijelölve (vagy amennyiben pályázati forrás függvénye : a támogatói döntés megszületett, támogatási szerződés megkötetett)
3. a feladat végrehajtása folyamatban (rendszeres egyeztetések, találkozók, programok zajlanak)
4. a végrehajtás folyamatban, a célérték eléréséhez további előre nem látott beavatkozásokra volt szükség, amelyek zajlanak (felsorolásuk)
5. a célérték elérésre került, a folytatólagos programelemek megvalósítása folyamatban
- x. felfüggesztve

6. Kockázatelemzés

Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása	Az intézkedés eredményes megvalósulásának kockázata	A kockázat következményének súlyossága (1-3) ³	A kockázat bekövetkezésének valószínűsége (1-3) ⁴	A kockázat elhárításának, kezelésének tervezett módja
A további intézkedéseket megalapozó gender szempontú adatok gyűjtése az önkormányzati intézményeknél	Az önkormányzat, illetve a kezelésében álló intézmények dolgozóival kapcsolatos gender szempontú adatgyűjtés (jövedelmek, előrelépési lehetőségek)	Az érintett vezetők nem érdekeltek az adatgyűjtésben, így az nehézkes lehet.	1	2	Az adatgyűjtést nem teljesítő intézmények vezetőinek szankcionálása.
Gender szempontú adatgyűjtés a vállalkozások körében	Jövedelmi viszonyokra, előrejutási, képzési lehetőségekre és munkakörülményekre vonatkozó adatgyűjtés a vállalkozások körében.	A vállalkozások nem érdekeltek az együttműködésben.	1	3	Rendszeres egyeztetéssel, a program előkészítésébe történő bevonással a vállalkozások motivációja növelhető.
Gender szempontú képzés szervezése az önkormányzati intézményeknél	Az önkormányzat, illetve önkormányzati kezelésű intézményeknél a leginkább érintett dolgozók körében a gender problémára érzékenyítő képzés szervezése.	A képzéshez szükséges források hiányozhatnak. A képzésben történő részvételben nem motiváltak az intézmények munkatársai.	2	2	Pályázati forrásból finanszírozni a képzéseket.

³ 1: kevéssé súlyos, 2: súlyos, 3: nagyon súlyos

⁴ 1: kevéssé valószínű, 2: valószínű, 3: nagyon valószínű

Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása	Az intézkedés eredményes megvalósulásának kockázata	A kockázat következményének súlyossága (1-3)	A kockázat bekövetkezésének valószínűsége (1-3)	A kockázat elhárításának, kezelésének tervezett módja
Családi napközi, játszóház férőhelyek bővítése	Családi napközi és játszóház kialakítása	-	3	1	-
Infokommunikációs akadálymentesség elérése	Önkormányzati intézmények honlapjainak akadálymentesítése.	A szükséges források előteremtése nehéz.	3	2	Pályázati források felhasználása.

7. Konzultáció, nyomon követés és nyilvánosság biztosítása

Az önkormányzat a már évtizedek óta létrehozott és működő Szociálpolitikai Kerekasztal működését kiterjeszti az esélyegyenlőségi terv nyomon követésére és nyilvánosságának biztosítására. Ebben az önkormányzat képviselői, felelősei és az önkormányzati intézmények, szolgáltatók képviselői és a civil partnerek is részt vesznek. A feladata az Esélyegyenlőségi Program végrehajtásának felügyelete, a szükséges módosítások kezdeményezése, az egyes intézkedésekhez kapcsolódóan a konzultáció biztosítása.

Az önkormányzat évente készít monitoring jelentést az Esélyegyenlőségi Program megvalósulásáról és azt közzé teszi a honlapján, illetve megküldi a társadalmi partnereknek. Az egyes intézkedések végrehajtása során az önkormányzat konzultál az érintett társadalmi partnerekkel. A monitoring jelentés elkészítésének és a nyilvánosság biztosításának felelőse: a polgármester.

Az önkormányzat két évente felülvizsgálja az Esélyegyenlőségi Programot és – a bekövetkezett változásoknak megfelelően – a helyzetértékelést, a célkitűzéseket és az akciótervet módosítja.

8. Kötelezettségek és felelősségi körök

Az önkormányzat az Esélyegyenlőségi Program végrehajtásának irányításáért felelős vezetőnek kijelöli az Igazgatási Osztály vezetőjét. Az Esélyegyenlőségi Program megvalósításnak irányítója: polgármester. Az önkormányzat gondoskodik arról, hogy az Esélyegyenlőségi Program rá vonatkozó célkitűzéseit és intézkedéseit minden érintett intézményvezető és az önkormányzattal szerződésben álló érintett partner megismerje és a rájuk vonatkozó előírásokat betartsa. Ennek ellenőrzését az Esélyegyenlőségi Program megvalósításának felelős irányítója ellenőrzi és szankcionálja.

Függelék

Glosszárium

N e m e

Gender

A gender – az ember neme. De nem az a neme, amely a testével veleszületett, hanem az a neme, amely egész kis korától erre a testi-biológiai nemre ráakódik, rászerveződik. A gender nem biológiai természetű tulajdonság, mint a vércsoport vagy a hajszín, de nem is afféle változó nézet vagy meggyőződés, amiről néhány jól irányzott érveléssel lehetne az embert beszélni. A gender lényegi eleme a személyiségünknek, olyan viszonyok – a férfi-női viszonyok, s bennük a saját ezekhez fűződő viszonyaink – összessége, amelyet a társadalomtól (elsősorban közvetlen környezetünktől) kapunk s építünk be személyiségünkbe.

A gender nagyon bonyolult, többszörösen összetett dolog: több, mint társadalmilag meghatározott és körülírt nemi hovatartozásunk: tartalmazza női vagy férfi mivoltunkhoz kötődő szerepeinket, attitűdjeinket is, valamint a hozzánk fűződő társadalmi elvárásokat s nekünk az ezekhez való viszonyunkat is..

De mivel a társadalomtól kapjuk, s mivel társadalmi konstrukció – noha a konstruktőr nem ragadható meg konkrétan – a gender, ha lassan is, változtatható. Ez persze nem jelenti azt, hogy társadalmi nemünket, ha megunjuk, levethetjük, mint valami ruhát, s vehetünk helyette egy másikat: hogy ma nők, holnap férfiak vagyunk. Csak annyit jelent: viszonyulhatunk hozzá tudatosan is, és eldönthetjük, azonosulunk-e azzal a szerepkövetelménnyel, amelyet a társadalom bizonyos helyzetekben hozzánk, mint nőkhöz vagy férfiakhoz fűz.

Gender mainstreaming

a nemek egyenlőségét szolgáló politika: bármely társadalmi folyamat nemek szerint bontott adatokon, a nemek eltérő helyzetének, igényeinek ismeretén alapuló elemzése, a nemekre érzékeny, a nők és férfiak egyenlőségét szem előtt tartó tervezés és döntés.

Gender budgeting:

a gazdasági-pénzügyi tervezés és elemzés egész folyamatának, s a kész dokumentumoknak az áttekintése abból a szempontból, hogy annak elemei miképp befolyásolják a nők és a férfiak helyzetét. A gender budgeting nem csak az elemzést, értékelést, de egyben a folyamatok alkalmas átszervezését is jelenti abból a célból, hogy azok hatékonyan segítsék elő a nők és a férfiak egyenlőségét.

GM szempontokat figyelembe vevő tervezés, beruházás

Építkezés, felújítás, intézmény-szervezés, rendezvény stb., amelynek során tudatosan figyelembe vették a nemek eltérő igényeit, néhány példa:

- a. Megközelíthetőség: a nők kevésbé használnak autót, mint a férfiak: van-e a helyszínhez megfelelő tömegközlekedés?
- b. hozzáférés, nyitva tartás: a nők többet foglalkoznak a gyermekekkel és a háztartással; igazodik-e a szolgáltatás az ő időbeli kötöttségeikhez is?
- c. Méltóság: gondoskodnak-e arról, hogy a nőknek ne kelljen tömegesen sorban állni a vécék, mosdók előtt, legyen tisztálkodási lehetőség, ne legyen az intézmény, helyiség (pl. buszvezető fülkéje, szerelőműhely, rendőrségi kihallgatószoza stb.) telemeztelen nők képeivel?
- d. gyermekbarát funkciók: gondoskodnak-e az akadálymentes megközelíthetőségről, babakocsitárolóról, gyereksarokról, pelenkázóról (nem a női vécében), gyermekes parkolóhelyekről (nagyobb, és a szolgáltatáshoz közeli, forgalom szempontjából különösen biztonságos beállóhely), rendezvény esetén biztosítanak-e gyermekfelügyeletet, gyermekprogramokat?
- e. Biztonság: a nők elleni közterületi erőszak tipikus helyszínei (parkok, parkolóházak stb.) biztonságos elhelyezése, megvilágítása

Előnyben részesítés

Az előnyben részesítés egy ún. puha eszköz: mindaddig, amíg az adott döntési szinten – vagy szakterületen – dolgozók között bármelyik nem aránya el nem éri legalább a 40%-ot, azonos erényekkel rendelkező jelöltek közül a gyengébben reprezentált nemhez tartozót kell fölvenni, illetve kinevezni.

Női érdekeket, jogot védő szervezet

A szervezet alapszabályában, alaptó okiratában rögzíti, hogy a nők érdekeit, jogait védi, a nők elleni erőszak áldozatait segíti, a nők mint hátrányos helyzetű csoport helyzetének javítását szolgálja.

A nők elleni erőszak áldozatait segítő szolgáltatás

A nők elleni erőszak áldozatainak ellátása a szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepel (bántalmazott nők, anyák, nők elleni erőszak, nemi erőszak stb. elnevezésekkel), ezt a tevékenységet rendszeresen végzi.

A nők elleni diszkrimináció eszköztára:

Sztereotípiák

A sztereotípiák a közvélekedés szerves részét alkotják. Jellemzőjük a leegyszerűsítő, sommás minősítés, amely mint afféle időtlen, közismert igazság nem szorul bizonyításra. A nemekre vonatkozó sztereotípiák mögött olyan meggyőződések húzódnak meg, amelyek a nők és a férfiak biológiai vagy pszichológiai tulajdonságaira hivatkozva állítják ellentétbe a két nemet (pl. a férfiak racionálisak, a nők irracionálisak).

Az aforizma-szerű, általánosító állítások a létező társadalmi szereposztást tükrözik (a vezetők túlnyomó többsége férfi, a nők inkább asszisztensi, kiszolgálói munkakörben tevékenykedhetnek), ám az idevezető társadalmi-politikai folyamatok homályban maradnak. Úgy próbálják igazolni a fennálló hatalmi rendet, hogy azt a természet rendjének állítják be.

Férfi-normákra szabott intézményrendszer

Számos példa hozható fel a társadalmi-gazdasági életből, vagy a szolgáltatások területéről, amely arra utal, hogy a munkarendek, a munkaerővel szemben felállított követelmények, elvárások, a munkaidő beosztása s más általában természetesnek, megkérdőjelezhetetlennek számító dolgok mind egy olyan „férfi munkaerő” elképzelt tulajdonságaihoz, feltételeihez igazodnak, aki mögött legalább egy ingyen vagy nagyon olcsón dolgozó női munkavégző tevékenykedik – mos, vasal, vásárol, főz rá, ellátja, felügyeli a gyermekeit és idős vagy beteg rokonait, segíti őt a hazavitt munkái elvégzésében, rendet tart iratai között, intézkedik helyette, a nevében...

Ez a kimondatlan elvárás biztosítja, a munkaerő „optimális” munkahelyi terhelhetőségét.

A nők gyakran éppen azért minősülnek a férfiakhoz képest kevésbé megbízható munkaerőnek, mivel ömögöttük általában nem áll rendelkezésre otthoni háttérszolgáltatás, így tehát ők nem terhelhetők a munkahelyen tetszés szerint.

A nőket érintő szegregáció

Foglalkozási szegregáció: A jogszabályok (nagyon kevés kivétellel) nem írnak elő, de nem is tesznek lehetővé foglalkozási nemi elkülönítést. Így nem lehet előírni, hogy nő nem lehet teherautósofőr, férfi nem lehet fogorvos asszisztens. Mégis a nők és a férfiak már a pályaválasztáskor, s azután a munkaerőpiacon még inkább határozottan elkülönülnek egymástól: többnyire férfiak vezetnek kamiont és többnyire nők asszisztálnak az orvosoknál.

A foglalkozási szegregáció oka és következménye egyszerre a nemek közötti bérszakadéknak, a foglalkozások presztízsében megjelenő lényeges különbségnek. Hozzájárul továbbá a sztereotípiákhoz: elősegíti hogy úgy tűnjék fel, mintha valami biológiai ok miatt válnának ennyire külön a férfiak és a nők által ellátható feladatok.

Tevékenységi- vagy szerep-szegregáció: Ilyen pl. a gyerekek körüli tevékenységek megosztásának egész rendszere.

Ahogy axiomatikus igazságnak (sőt, elvárásnak) számít, hogy a családban a gyerekek körüli munkákat nagyjából a nők (anyák) végzik, akkor is, ha ezek a tevékenységek épp semmiféle biológiai funkcióhoz (szoptatás) nem köthetők, úgy a gyermekgondozás, nevelés, oktatás társadalmiasított feladatait, a kisdud- és gyermekgondozást (bölcsőde, óvoda), a nevelést-oktatást (iskola) is inkább – és az évtizedek során mindinkább – nők látják el.

A férfiak ezeken a területeken csak másodlagos, mellékes szerepet töltenek be – kivéve persze egy-egy még e körben is adódó vezető pozíciót (iskolaigazgatók).

A szegregációt számos társadalmi folyamat támogatja: az óvodai nemi szocializációtól az iskolai anyagok által közvetített nemi sztereotípiákon át a fiatalok pályorientációjának hallgatólágos (nem is mindig tudatos) befolyásolásáig.

A foglalkozási, a tevékenységi és a családi szerepmegosztást horizontális szegregációnak hívjuk.

Üvegplafon: Ahogy a feladatkörök megosztásában, úgy a betöltött pozíciók elosztásában is éles különbségeket találunk nemek szerint.

Felső vezetők – még a politikai életnél is kirívóbban – többnyire férfiak. Azt az áthatatlan akadályt, amely a nők és az érvényesülés különféle lehetőségei közé áll, köznyelven „üvegplafonnak” nevezzük. A jelenség hivatalos neve: vertikális szegregáció.

Nők elleni erőszak

A diszkrimináció eszközrendszerének egyik – legfontosabb, leghatásosabb – eleme a nők elleni erőszak.

Az erőszak maga is rendszer: a nőket a társadalom szinte minden színterén éri, s szinte minden nőt ilyen vagy olyan formában elér, életében többször is.

Az erőszak oly gyakori és szisztematikus jelenség, s oly fontos szerepet játszik a nők hátrányos helyzetének fenntartásában, hogy szembe kell néznünk a ténnyel: a nők elleni erőszak rendszere biztosítja a férfiak nőkhöz képest előnyös társadalmi helyzetét. Azok a férfiak is részesülnek a más férfiak által az évszázadok során kiharcolt előnyökből, akik soha nem alkalmaznának erőszakot, s azokat a nőket is érik hátrányok, akik ellen történetesen még senki nem vetette be az erőszak fegyverét. A nők elleni erőszak a férfiak és nők közötti egyenlőtlen hatalommegosztás fennmaradásának záloga.

A nők elleni erőszak rendszere, a magánszférától a közösségi terekig több szinten és többféle elemből épül össze, közülük nem is mindegyik esetében nyilvánvaló – még az erőszak közvetlen kárvallottjai számára sem – hogy erőszakról van szó.

Főbb típusai: a párkapcsolati erőszak, az utcai, közterületi erőszak, a munkahelyi erőszak vagy szexuális zaklatás, a média erőszak, a prostitúció és az emberkereskedelem

Kapcsolati erőszak

Ezt a jelenséget – hibásan – többnyire családon belüli erőszak néven szokták emlegetni, ami azonban pontatlan elnevezés. Az az erőszak, amely nagy arányban sújtja a nőket (nemzetközi kutatások szerint akár 10%-ukat is) tipikusan (volt) férjüktől, (volt) élettársuktól, (volt) barátjuktól, alkalmi férfi-ismerősüktől éri őket. Előfordul természetesen a nővérét bántalmazó fivér, a lányát bántalmazó apa (nagyapa), az anyját bántalmazó fú is, és sógorok, unokatestvérek, egyebek is gyakran feljogosítva érzik magukat a környezetükben élő nők, lányok bántalmazására. A kapcsolati erőszak kifejezést azért tartjuk jobbnak, mint a családon belüli erőszakot, mert ráirányítja a figyelmünket arra, hogy számításba kell vennünk a családi kapcsolaton kívüli kapcsolatokat (udvarló, volt társ) is.

A nők elleni kapcsolati erőszak áldozatainak ellátása sajátos feladat elé állítja a szakembereket, ugyanis az ügyfél helyzete is sajátos. A nők elleni (kapcsolati) erőszak különös helyzetbe hozza a sértetteket: más bűncselekmények tipikus áldozataikhoz képest ők jobban függenek az elkövetőtől, kevésbé képesek átlátni, milyen helyzetben vannak, elszigeteltebbek, gyengébb a társadalmi támogatottságuk, és rosszabb az érdekérvényesítő képességük. A nők elleni erőszak áldozatainak szakszerű ellátása megköveteli a különféle (egészségügyi, szociális, igazságszolgáltatási stb.) szakemberek át- és továbbképzését annak érdekében, hogy ismereteik kiterjedjenek a nők elleni erőszak társadalmi, politikai, gazdasági, szociális és lélektani összefüggéseire is.

Romák E

Szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása

Az alacsony státuszú népséget koncentráló szegregátumok lehatárolására ún. szegregációs mutatók kerültek meghatározásra. A pontos beazonosításhoz azonban szükség van a leromlott területtel, illetve az ott élőkkel kapcsolatban álló - elsősorban a polgármesteri hivatal és az önkormányzati intézményrendszer rendelkezésére álló - egyéb adatok és információk felhasználására, illetve amennyiben szükséges, helyszíni felmérésre is.,

A szegregációs mutatók meghatározása az alábbiak szerint történik:

<i>A/ A 2001-es népszámlálási adatokon alapuló szegregációs mutató:</i>	<i>B/ Segélyezési adatokon alapuló szegregációs mutató: *</i> (kiszámításának módja: az összes lentiekben meghatározott szociális támogatás darabszáma osztva a terület népességszámával/ lakások számával.)
Szegregátumnak nevezünk azokat a területeket, amelyeken az aktív korú (15-59 év közötti) lakosok legalább 50%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, legmagasabb iskolai végzettsége pedig nem haladja meg a 8 osztályt	Szegregátumnak nevezünk azokat a területeket, ahol a rendszeres szociális támogatásoknak a lakossághoz/ lakások számához viszonyított aránya eléri a városi (kerületi) átlag kétszeresét.
Szegregációval veszélyeztetett területnek nevezünk azokat a területeket, ahol a fenti mutató 40-50% közötti értéket vesz fel.	Szegregációval veszélyeztetett területnek tekintjük azokat a területeket, ahol a rendszeres szociális támogatásoknak a lakosságokhoz/ lakások számához viszonyított aránya eléri a városi átlag 1,7-szeresét.
Budapest esetében szegregátum az a terület, amelyen a fent jelzett mutató értéke eléri, vagy meghaladja a 35%-ot. Szegregációval veszélyeztetett a terület, ha a mutató értéke 25-35% közt van.	

*A rendszeres szociális támogatásokba beszámítható támogatások:

- rendszeres szociális segély (egészségkárosodottnak és munkanélkülieknek)
- lakásfenntartási támogatás: normatív, helyi és adósságkezelési támogatáshoz járó
- rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

Szegregátum:

A szegregátumnak azok a területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt. A terület népességszámát jelen időszakra a Népszégnyelvántartó alapján kell definiálni.

Terület:

A szegregátumok és veszélyeztetett területek meghatározásakor „terület”-nek nevezzük a minimum egy háztömbből álló területi egységeket.

Háztömb:

Háztömbként értelmezzük a közterületek és/vagy középületek, gazdasági funkciójú épületek által határolt lakóépületet, lakóépületek csoportját.

A szegregátumok lehatárolásának kiindulópontját a KSH által szolgáltatott 2001-es népszámlálási adatokon alapuló szegregációs térképek adják. A KSH azokat a területeket jelöli meg szegregátumként, amelyek népességszáma elérte a népszámlálás idején az 50 főt. Szükséges azonban a jelenlegi lakónépesség nagyságát is meghatározni, melyhez a Népszégnnyilvántartó szolgáltat adatot. A népszámláláskori és a jelenlegi népességszámot a veszélyeztetett területekre is le kell kérni.

Mivel a szegregációs térkép a 2001-es állapotot tükrözi, ellenőrizni kell, hogy a lehatárolt területekre ma is a 2001-es viszonyok érvényesek-e, másrészt, hogy azóta nem alakultak-e ki más szegregált, vagy szegregálódással veszélyeztetett területek.

F

Fogyatékoság

A gyógypedagógia egyik alapfogalma. Megjelöli azt a tulajdonságot vagy tulajdonságcsoporthat, amely rászorulttá teszi a gyermeket a gyógypedagógiai ellátásra. A közoktatási törvény meghatározása értelmében a gyógypedagógiai ellátásra jogosultak a testi és érzékszervi fogyatékosok (mozgáskorlátozottak, siketek, nagyothallók, vakok, alig látók, gyengén látók); az értelmi fogyatékosok (enyhén, illetve középsúlyos értelmi fogyatékosok); a beszéd fogyatékosok; „más” fogyatékosok (átható pervazív zavar [autista], a pszichés fejlődés egyéb zavara, valamint iskolai teljesítményzavar).

SNI

Sajátos nevelési igényről beszélünk azoknál a gyermekeknél, akiknek nevelhetősége eltér a többi gyermekétől. Iskoláztatási szempontú, nem diagnosztikus, a mai magyar közoktatási törvényben használatos. Az ebbe a csoportba tartozó gyermekek nevelés-oktatása eredményességének érdekében biztosítani kell az óvodai, iskolai követelmények módosítását és a szokásostól eltérő, nagyobb mértékű pedagógiai segítségnyújtást. Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: *a.*, testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos; *b.*, pszichés fejlődési zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (például dyslexia, dysgráfia, dyscalculia, autizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar).

Funkcionális akadályozottság

a gyógypedagógia új „fogyatékoság-főfogalma”, amely a funkcionális egészség bármely területén létrejövő zavar = funkcionális képességzavar, röviden = *képességzavar, amely lehet* a testi funkciók, testi struktúrák akadályozottsága, a tevékenység akadályozottsága (individuális síkon), és a részvétel akadályozottsága (társadalmi síkon).

Fogyatékos személy,

aki érzékszervi- látás-, hallásszervi, - mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben, vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: „Fot.”) már differenciáltabb szabályozást ad: megkülönbözteti az akadálymentesség és az egyenlő esélyű hozzáférés fogalmát.

Az akadálymentesség

az épített környezeti feltételekre vonatkozó követelmény. A fogalom pontos meghatározását a Fot. az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Éptv.) 2. §-ának 1. pontjára utalja. Ez utóbbi jogszabály definíciója szerint akadálymentes az épített környezet akkor, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális létesítményekre, eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük. Az Éptv. felhatalmazása alapján megalkotott országos településrendezési és építési követelményekről szóló jogszabály is átveszi ezt az akadálymentesítési koncepciót.

Az egyenlő esélyű hozzáférés

fogalmát a Fot. a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében definiálja :
„Egyenlő esélyű hozzáférés: a közszolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele - az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal - mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető; továbbá az az épület, amelyben a közszolgáltatást nyújtják, mindenki számára megközelíthető, a nyilvánosság számára nyitva álló része bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók és a szolgáltatások egyformán igénybe vehetők.”

Közszolgáltatásnak minősülnek

az állami, illetőleg az önkormányzati feladatellátást nyújtó szervek, intézmények által nyújtott szolgáltatások, a működésük során kifejtett tevékenységek. Mindez lényegében magában foglalja a közszféra szolgáltatásait. Közszolgáltatásnak minősül továbbá minden ügyfélszolgálati rendszerben működő szolgáltató tevékenység, függetlenül attól, hogy ki a szolgáltatás nyújtója. A feladat ennél fogva kiterjed a piaci szektor szereplőire is. Az érintett érdekvédelmi szervek kezdeményezésére a törvény közszolgáltatásnak minősíti a település vagy településrész közellátását szolgáló, hatósági engedély vagy hatósági kötelezettség alapján végzett nyilvános szolgáltató tevékenységeket is. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a fogyatékos személyek többsége elsősorban nem a kormányzati szervek épületeinek a látogatója. Sokkal gyakoribb pl. az áruházak, a vendéglátóipari és idegenforgalmi egységek, a vállalkozásként működő gyógyszertárak használata.

A Fot. ezeken kívül a fogyatékos embereket megillető egyes jogok és az esélyegyenlőség egyes célterületeinek tekintetében speciális szabályokat határoz meg az akadálymentesség ill. a hozzáférhetőség megteremtésével valamint az erre vonatkozó határidőkkel kapcsolatban.

A fogyatékos személyek társadalmi részvételét azonban nem csupán ilyen természetű akadályok nehezítik meg, lehetetlenítik el. Lehetséges, hogy a fogyatékos személy egy adott intézmény (munkahely, iskola, kórház stb.) munkaszervezési, szakszemélyzeti vagy más, nem a fizikai ill. kommunikációs közeg nehézségeiben álló hiányossága miatt jut hátrányba másokhoz képest az intézménnyel való jogviszony létesítése, fenntartása

vagy megszüntetése kapcsán.

Az akadály ill. annak elhárítására való kötelezettség ennél fogva sokkal szélesebb értelmezést kell, hogy kapjon. Erre a kiterjesztő értelmezésre a magyar jogalkotót és jogalkalmazót ma már nemzetközi ill. európai jogforrások is kötelezik. Az ezekben a jogforrásokban szereplő fogalom az „ésszerű alkalmazkodási kötelezettség”, amely szerint a kötelezettnek minden, bármely természetű módosítást, átalakítást meg kell tennie, mely biztosítja a fogyatékos személy számára a kötelezettel létesíthető, adott jogviszonyban való részvételt, amennyiben ez nem jelent a kötelezett számára indokolatlan, aránytalan terhet. Az ésszerű alkalmazkodás kötelezettségének az uniós Keretirányelv alapján a foglalkoztatás terén, az ENSZ Konvenciója alapján pedig számos más területen (női jogok, otthon és a család védelme, oktatás, egészségügy, munkavállalás, megfelelő életszínvonal és szociális védelem, politikai életben és a közéletben való részvétel stb.) is meg kell felelni.

AZ ÉRINTETTEK MEGNEVEZÉSE			
Állapot	Ajánlott kifejezés a jelző után mindig főnevet téve (pl. gyermek, ember, személy)	Elfogadható kifejezés	Diszkriminatív, sértő kifejezés
beszéd	beszédfogyatékos	beszédhibás	hallónéma
értelem	értelmi fogyatékos, tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott	értelmi sérült	hülye, elmebeteg, bolond, gyengeelméjű
hallás	siket, nagyothalló	hallássérült	süketnéma
látás	vak, gyengénlátó	látássérült	világtalan
mozgás	mozgáskorlátozott, mozgássérült		béna, nyomorék
több fogyatékosok egyúttal	halmozottan sérült, halmozottan fogyatékos		béna, nyomorék, hülye, elmebeteg, bolond, gyengeelméjű
szervi	szervátültetett	transzplantált	beteg

AZ ÉRINTETTEK ÁLTAL HASZNÁLT SEGÉDESZKÖZÖK MEGNEVEZÉSE	
AJÁNLOTT KIFEJEZÉS	KERÜLENDŐ KIFEJEZÉS
hallókészülék	nagyothalló készülék
kerekesszék	tolókocsi, rokkantkocsi
EGYÉB SZAKKIFEJEZÉSEK	
AJÁNLOTT KIFEJEZÉS	KERÜLENDŐ KIFEJEZÉS
jelnyelvi tolmács	süketnéma tolmács
jelnyelv	jelbeszéd, mutogatás
kerekesszékekkel közlekedő	tolókocsihoz kötött
halló (siket ellentettje)	beszélő
látó (látássérült ellentettje)	

ép (fogyatékos ellentettje)	egészséges
többségi iskola	normál iskola
személyi segítő	gondozó, ápoló (az egészségügyben helyes)
Braille-írás (pontírás)	
síkírás (pontírás ellentettje)	
fogyatékosok szervezetei	fogyatékos szervezetek
„Esélyegyenlőségi Törvény”	fogyatékos törvény
fogyatékosok sportja, sportoló fogyatékosok	fogyatékos sport
paralimpia	paraolimpia
megváltozott munkaképességű személy (a munka világában)	csökkent munkaképességű személy



BUDAÖRSI KISTÉRSÉG

Budaörs Kistérség Többcélú Társulása, Kistérségi Iroda

Cím: 2040 Budaörs, Szabadság út 134.

Telefon: +36/23/447-848; +36/23/447-849 Fax: +36/23/447-848

E-mail: kisterseg@budaors.hu Honlap: www.budaorsikisterseg.hu

A BUDAÖRSI KISTÉRSÉG ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAMJA

2010. november

Készítette:



HST.hu Kutató és Tanácsadó Kft.

e-mail: info@hst.hu

web: www.hst.hu

Tartalomjegyzék

A budaörsi Kistérség.....	1
esélyegyenlőségi Programja.....	1
2010. november.....	1
Tartalomjegyzék.....	2
1. Bevezető.....	3
1.1. A kistérség földrajzi fekvése, települései.....	3
1.1.1. Biatorbágy.....	3
1.1.2. Budajenő.....	5
1.1.3. Budakeszi.....	6
1.1.4. Budaörs.....	7
1.1.5. Herceghalom.....	8
1.1.6. Páty.....	9
1.1.7. Pusztazámor.....	10
1.1.8. Sósút.....	12
1.1.9. Telki.....	14
1.1.10. Törökbálint.....	15
1.2. A kistérség demográfiája.....	19
1.3. A kistérség gazdasága.....	22
1.4. Foglalkoztatás, humán erőforrás, lakáshelyzet.....	24
2. Helyzetelemzés.....	29
2.1. Nemek egyenlősége.....	29
2.2. Romák esélyegyenlősége.....	30
2.3. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlősége a közoktatásban.....	31
2.4. Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége.....	31
2.5. Helyzetelemzés összefoglalása.....	34
3. Célmeghatározás.....	38
3.1. Nemek egyenlőségével kapcsolatos célkitűzések.....	38
3.2. Romák esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések.....	38
3.3. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségének előmozdítása a közoktatásban.....	38
3.4. Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések.....	39
4. Akcióterv.....	40
4.1. Nemek egyenlőségét segítő akciók.....	40
4.2. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségét segítő akciók a közoktatásban.....	42
4.3. Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségét előmozdító akciók.....	43
5. Az Esélyegyenlőségi Program megvalósulást segítő kistérségi fejlesztések és beruházások.....	44
6. Kockázatelemzés.....	45
7. Konzultáció, nyomon követés és nyilvánosság biztosítása.....	47
8. Kötelezettségek és felelősségi körök.....	47
Függelék.....	48
Glosszrium.....	48

1. Bevezető

1.1. A kistérség földrajzi fekvése, települései

A Budaörsi Kistérség területe 239 km², lakónépessége 2008. év végén 82 269 fő volt. A kistérség természetföldrajzi besorolás alapján hat kistáj területén fekszik. Déli része az Alföld nagytáj – Mezőföld középtáj – Észak-Mezőföld kistájcsoport – Érd-Ercsi hátság kistájának részét képezi. Ide tartozik Sós-kút területének legnagyobb része és Pusztazámor belterületétől délre eső településrész.

A kistérség többi területe a Dunántúli-középhegység nagytáj – Dunazug-hegyvidék középtáj – Budai-hegység kistájcsoportéhoz tartozik. A középső terület a Tétényi-fennsík része, közigazgatásilag ide tartozik Törökbálint, Biatorbágy keleti része és Budaörs területének déli nyúlványa. A kistérség területe keleten a Budaörsi- és Budakeszi medence részét képezi, amely nagyobb részben Budaörs közigazgatási területét és Budakeszi középső részét foglalja magában. Északon és keleten a Budai-hegyek kistáj Budaörs keleti, Budakeszi keleti és nyugati területeit, Budajenő, Telki, Páty keleti és Biatorbágy északkeleti részét foglalja el. Északnyugat felől a Zsámbéki medence nyúlik be Budajenő, Telki, Páty, Biatorbágy és Herceghalom területére. A kistérség nyugati területe az Etyeki-dombság keleti részét érinti; Herceghalom, Biatorbágy, Sós-kút és Pusztazámor települések közigazgatási területén.

1.1.1. Biatorbágy

Biatorbágy Pest megye nyugati részén, Fejér megyével határos területén helyezkedik el. Északról Páty és Budakeszi, keletről Budaörs és Törökbálint, délkeletről Sós-kút, délről a Fejér megyei Etyek, nyugatról Herceghalom települései határolják.

A település belterülete a Zsámbéki-medencében terül el, ezt ÉNY-DK irányban a Budai-hegység övezi, a keleti rész a Budaörsi-medencébe nyúlik át.

Területe: 4379 ha, lakóterülete: 496 ha, népessége: 2010. január 1-jén 12068 fő volt.

Mindkét anyatelepülés központi magja utcás jellegű, csupán Biatorbágy legrégebbi része mutat halmazos tulajdonságokat. Az újabban kiépült részek kertvárosi jellegzetességeket is mutatnak. A települést a régi szőlőhegyeken kialakult kiskertes öv kíséri, amely az ottani tulajdonosok szándéka szerint üdülőjellegűt vesz fel. A településnek a Tétény-Sós-

kúti-fennsíkra eső területén jelentősebb erdő is van, a többi területen nagyjából nagyüzemi mezőgazdasági művelés folyik, néhány száz hektáron kisebb gazdaságok is működnek.

Dr. Sólyom László köztársasági elnök 127/2007. (VI. 29.) KE határozata értelmében 2007. július 1-jétől Biatorbágy városi rangra emelkedett. Az önkormányzati törvény szerint a nagyközségi önkormányzat a várossá nyilvánítást akkor kezdeményezhette, ha "a városi cím használatát fejlettsége, térségi szerepe indokolja". A szempontok között nagy súllyal számított a kiegyensúlyozott gazdálkodás, a teljes közműhálózati kiépítettség, az alacsony munkanélküliségi ráta, a teljes alapellátó intézményrendszer, a működő kulturális és sportélet, a fejlett civil társadalom és a településfejlesztési, vagy nem utolsósorban a városi megjelenés igénye is.

A település lakóinak száma a 40-es és a 80-as évek kivételével folyamatosan emelkedik, összetétele viszont változik. A német ajkú lakosság nagy részét 1946-ban kitelepítették Németországba, helyükre a Kárpát-medence több tájáról jöttek magyar nyelvű lakosok. (pl. Erdély, Felvidék).

Szervezett önkormányzati képvisellel rendelkezik a német mellett a görög és a lengyel kisebbség. Manapság az agglomerációba települők nagy száma eredményezi legfőképp a népességszám intenzív emelkedését.

Biatorbágyon az egyébként országos szinten csökkenő tendenciát mutató népesedéssel ellentétben növekvő tendenciát mutat a népszaporulat. Míg a 2001-es népszámláláskor 8293 főről számoltak be addig 2010-ben az állandó lakosok száma meghaladja a 12000 főt.

Az országos adatok eltérő korosztály-bontásban állnak rendelkezésre, de így is jól látszik, hogy a biatorbágyi népesség növekedés iránya ellenkezője az országos tendenciának. Pl. országosan a legfiatalabb korosztály létszáma csökkent a leginkább, Biatorbágyon pedig éppen ez a korosztályi létszám nőtt erőteljesen. A bevándorlás mellett a népszaporulat is pozitív, a legnagyobb Pest megyében. A folyamatosan növekvő tendencia mellett figyelemreméltó a 0-17 éves korosztály utóbbi 5 éves létszámemelkedése, ami közel duplája a többi korosztálybeliének. Ez öröndetes, mert azt mutatja, hogy egészséges a település korfája, önmagát tudja regenerálni, életképes. A körökben jelentkező igények (egészségügyi, oktatási, sport, nevelési, stb.) megoldására különösen figyelni kell.

1.1.2. Budajenő

Budajenő Budapest központjától 22 km-re, Budakeszitől 10 km-re található, a Zsámbéki-medence északkeleti peremén. A fővárostól a Budai-hegység koszorúja, a tőle északra fekvő Nagykovácsitól e hegységnek a legmagasabb része választja el.

Közvetlen (vele belterületen is határos) szomszédja Telki, közelebbi másik település-szomszédja a mintegy 6 km-re fekvő Páty, illetve a másik irányban 5 km-re fekvő Perbál.

Budajenő Budapest agglomerációjának része. Lakosainak száma 1808 fő (2010. jan.1.-ei állapot szerint), népsűrűsége 137 fő/km² (KSH, 2009). Igen népszerű agglomerációs övezet, 1990 óta 900 fővel bővült a település, évente 50-100 beköltöző van, többségében a fővárosból. Közlekedési kapcsolatai egyre jobbak, Budajenő lakói Budapest budai részére, Budaörsre, illetve az M1-es autópályára leginkább Budakeszin keresztül jutnak el. A községen több buszjárat, így a Budapest-Perbál-Zsámbék útvonalon közlekedő 789-es és 795-ös (előbbi Pátyra is betér), valamint a Zsámbék-Budajenő-Páty-Biatorbágy-Budapest útvonalon közlekedő 778-as járat is áthalad.

Mai településünk ősének, Jenőnek a neve 1225-ben fordult elő először írásos forrásban. A török hódoltság alatt az egész környék teljesen elnéptelenedett. Ezt követően először 1700-ban települtek ide emberek mikor Faber skót bencés apát megkapta a telki apátságot, az igazi élet azonban, a szervezett újratelepítéssel vette kezdetét.

Az 1881. évi népszámlálás beszédes adatokat őriz a Budajenőről. Kiderül, hogy a falu lendületes fejlődésben van, s mind a házak számát 117, mind a lélekszámot (835) tekintve alaposan megelőzi a szomszédos Telkit (37 illetve 213). A lakosság nemzetiségi összetételének aránya 10:1 a németek javára. Figyelemre érdemes adat, hogy Budajenő lakosságának 63,5 %-a írástudó.

A lakosság száma az 1920. népszámlálás szerint: 1014 lélek. A meggyőző többséget a németek alkotják, számuk 989. Magát magyarnak valló csak 25 fő él a faluban. A német lakosságot az 1946.-os kitelepítések tizedelték meg, a község 187 német családjából 172-t telepítettek ki. A megüresedett sváb házakba és gazdaságokba erdélyi magyarokat telepítettek be.

A lakónépeség változás a születések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodásból és a vándorlási különbözetből vezethető le. Amennyiben csak a természetes szaporodást vesszük figyelembe elmondható, hogy az országos és megyei ten-

denciának megfelelően Budajenőn a természetes szaporodás egyenlege pozitív (2008-ban 4,7 fő/1000 lakos). A migrációs tendencia a szub-urbanizáció jelenségéhez köthető kiáramlásnak köszönhetően pozitív a településen (2008-ban 9,5 fő/1000 lakos), ugyanakkor kisebb, mint az elmúlt években (2000-2008 között átlagosan 34,1 fő/1000 lakos volt a betelepülés üteme). A természetes szaporodás és vándorlási különbözet egyenlege így 1990 óta több mint harmadával növelte meg a település népességét (ami a Budaörsi-kistérség átlagának felel meg). A lakosság korösszetételét tekintve a kistérségen belül átlagosnak mondható, a 14 éven aluli lakosok aránya 16,9%, a 60 éven felüli lakosok aránya 19,9% a teljes népességen belül.

1.1.3. Budakeszi

Budakeszi a fővárosi Margit-szigettel egy szélességben, a Széchenyi lánchídtól (közúton) 14 kilométerre fekszik. A János-hegy dél-nyugati lejtőjén elterülő különleges adottságú település területe 37,1 km², lakosainak száma 2009 elején közel 14.000 fő volt, amellyel a megye közepes nagyságú települései közé tartozik. Keletről és északról Budapest, nyugatról Páty, délről pedig Biatorbágy és Budaörs határolja.

A lakónépesség száma 2001-től exponenciálisan növekszik. 2001-ben a lakosság létszáma 12 733 fő volt, 2006-ban 13 532 fő volt, míg 2009-ben már 13 773. Budakeszi népessége a kistérség 17%-át teszi ki. A 0-14 év korú lakosság száma meghaladja a 60 feletti korosztály létszámát. Ez a pozitív folyamat eltér a Közép-Magyarországi trendtől. A fiatalok magas arányban (16%) vannak jelen a populációban, a munkaképes korosztály a népesség 65%-a, a 60 év feletti népesség pedig 19%-a. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a megfelelő korú népességen belül országos és Közép-Magyarországi viszonylatban is nagyon kedvező, az aktív korúak közt 31,9%.

A város területén már az újkőkorból laktak. A rómaiak idejében virágzó település volt itt egy kereskedelmi út mellett.

A település a honfoglalás idején a Keszi törzs szállásterülete volt, melyből a neve eredeztethető. Nevét először 1296-ban említik. Ekkorra már virágzó település alakult ki, mivel a Fehérvár-Buda kereskedelmi úthoz itt csatlakozott egy másik Tinnye-Esztergom felé, amely lehetővé tette a visegrádi vám kikerülését.

Buda 1541-es elestével a település a törökök kezére került, nagyban elnéptelenedett. 1659-ben Zichy István szerezte meg a korábban császári birtokot, majd (főleg a törökök 1686-os kiűzése után) német telepeseket hívott. Ők nagyrészt szőlőműveléssel foglalkoztak errefelé, Buda, később Budapest piacot jelentett számukra.

1739-ben súlyos pestisjárvány pusztított a hegyközségben. Az 1870-es években a filoxéra elpusztította a szőlő nagy részét, így sokan Budapesten kerestek munkát, amely a millenniumi építkezések miatt bőven akadt. A 20. században megtelepült a helyi ipar is: elektromos műszaki gyár és festékgyár létesült.

A 19. század végétől egyre népszerűbb turisztikai célponttá vált a település. 1901-ben itt létesült az Erzsébet királyné szanatórium. 1928-ban buszjárat indult a Szépjuhásznéhoz, ahonnan tovább lehetett utazni Budapest felé. 1937-ben már közvetlen BSZKRT-járat volt Budapest és Budakeszi között.

A második világháború alapvetően felborította a település életét. A háborús áldozatok veszteségeit az őslakosnak számító svábok kitelepítése még tovább fokozta és a község lényegében Budapest alvóvárosává vált.

Egyre több jómódú budapesti költözött a településre, ami a helyi szellemi életet is felpezsdítette. A város híres lakosa volt Erkel Ferenc.

A település 2007-ben a Pilisvörösvári kistérségből átkerült a Budaörsibe.

Továbbra is akadnak a német nemzetiségi hagyományokat ápoló „őslakos” budakesziek.

1.1.4. Budaörs

Budaörs Pest megyében, Budapesttől nyugatra fekszik a Budaörsi-medencében. Területe 2358,6 ha, népsűrűsége 1115,26 fő/km², állandónépessége 28 272 fő (2009 év elején). A főváros nyugati kapujaként is emlegetett Budaörs valóban bevezetője és fogadója a budapesti forgalomnak, hiszen kettészeli a legnagyobb forgalmú, M1 és M7 autópályák közös szakasza, valamint a nyugat felé tartó nemzetközi vasútvonal.

Budaörs földrajzi fekvését alapvetően meghatározza, hogy a város Budapest agglomerációjához tartozik. A fővárossal való szoros közelség (nyugati kapu) és az autópályák által biztosított elérhetőség (M1, M7, M0) jelentősen hozzájárultak a város tőkevonzó-képességéhez, hiszen egy nyugat-európai befektető számára fontos szempont, hogy magyar leányvállalata, telephelye mennyi idő alatt közelíthető meg.

Ebből a szempontból a budaörsi repülőtér kiaknázatlan lehetőségeket rejt magában, melyet Budapest Főváros XI. kerülettel együttműködésben lehetne kihasználni. Az M0 körgyűrű északnyugati szakaszának megépülésével a város szerepe az agglomeráción belül tovább fog nőni. Budapest közelségét és földrajzi potenciálját az agglomerációban található települések közül Budaörs tudta a leginkább kihasználni és tudott a fekvéséből adódó lehetőséggel élni. Ehhez a városvezetés innovatív, vállalkozó szellemiségére is szükség volt, amelyek együttesen vezettek oda, hogy 2007-ben Budaörs volt „Magyarország legfejlettebb városa”, 2008-ban pedig a leggazdagabb. Mindezekből látszik, hogy Budaörs az agglomeráció leggyorsabban fejlődő városa.

2007-ben a város lakossága 27 048 fő volt, ami az 1990. évi állapothoz képest 35%-os növekedést jelent. Budaörs népsűrűsége 1115 fő/km², amely hasonló például a közeli Érd népsűrűségéhez (1000 fő/km²), és kifejezetten városias képet mutat, bár messze alacsonyabb, mint Budapest népsűrűsége (3232 fő/km²). Budaörs lakónépessége, ha lassabb mértékben is, de tovább fog nőni a következő időszakban. Az Önkormányzat a lakosságszám további jelentősebb növekedését különböző előírásokkal (a beépíthetőség, a belterületek nagyságának, stb. szabályozása) lassíthatja, de a folyamatot magát nem állíthatja meg. Budaörs népességét az elmúlt évek folyamatai alapján a 2009-ben készült népességprognózis 2015-re mintegy 31 300 - 31 500 főre tette.

1.1.5. Herceghalom

Herceghalom község Pest megye legnyugatibb szegletében, az M1-es autópálya és az 1-es út ölelésében fekszik, Budapesttől 26 km-re. Területe 7,38 km². A településnek 2009 elején 1880 lakosa volt. Hasonlóan a Zsámbék-medence többi településéhez a jövőben Budapest zöld kapujaként fontos idegenforgalmi és kereskedelmi szerepet tölthet be, és intenzív lakóterület-fejlesztési programja által vonzóvá teheti a községet a fővárosból kíváncskozó középréteg számára. Herceghalom természeti adottságai közül említést érdemel a két fúrt, termálvízű kútja, napi 600m³-es vízhozamával. A termálvíz adta hosszú időn keresztül a lakosság ivóvizét, de hosszútávon számtalan más lehetőség rejtőzhet hasznosításában. A községet határoló erdők gazdag vadállományuk révén kedvelt terepei a nyugati vadászturizmusnak.

A lakosság lélekszáma dinamikusan, éves szinten 60-80 fővel növekszik. Meghatározó a betelepülési tendencia, az elköltözők száma elhanyagolható. Az Önkormányzat kedvezményes telekhez jutással segítette a helyi fiatalok építkezését, megtelepedését. A tel-

kek iránt nagy az érdeklődés, folyamatosan épülnek a családi házak, ahová döntően fiatalabb, 25-35 év közötti korosztályúak költöznek vagy gyermekek nélkül vagy már 1-2 gyerekkel. Életmódjukra jellemző, hogy csak aludni járnak haza, munkahelyük döntően Budapesten vagy más agglomerációs településen található.

Herceghalom lakosságát tekintve is fiatal település, a rendszerváltást megelőzően jellemzően mezőgazdasági irányultságú volt, mára felváltotta ezt a logisztika, vendéglátás, szolgáltatás szektora. A községben több munkahely található, mint amennyi a munkaképes lakosok száma, így nincs jelentős munkanélküliség.

A mintegy 6 km hosszúságú úthálózat ma már teljesen pormentes, a korábban problémát jelentő felszíni vízelvezetés is nagyrészt megoldást nyert. A teljes közművesítettség következtében a lakosság nagy gondot fordít saját lakókörnyezete szebbé tételére. Az önkormányzat által éveken át meghirdetett Virágos Herceghalomért mozgalom is ezt szolgálta, mert a szép lakókörnyezet kialakításában élenjárók méltó elismerésben részesültek. A község évek óta sikeresen szerepel a Virágos Magyarországért kiírásban is, több különdíjat nyert az elmúlt időszakban.

1.1.6. Páty

Páty község Pest megyében, a Budapest - Zsámbék közlekedési út tengelyében, M1-es autópálya mentén helyezkedik el. Lakóinak száma meghaladja a hatezer főt. A Zsámbéki - medence délkeleti részében épült település Budapesttől mért távolsága alig húsz kilométer. A vele szomszédos helységek: Zsámbék, Budajenő, Telki, Budakeszi és Biatorbágy. Budakeszit és a Zsámbéki - medencét a Mézes - völgy köti össze, amire találóan illik a "pátyi kapu" elnevezés. A Pátyi - medence átlagosan 180 méterrel a tengerszint felett helyezkedik el, de peremvidékét 210 - 360 méter magas dombvidék koszorúzza. A gerincvonulatok lejtői festőien szép környezetet adnak. Budapestről, a Kelenföldi pályaudvartól induló 778-as, valamint Széna térről induló 781-es, 782-es, 784-es, 785-ös, 786-os, 787-es és 789-es buszokkal lehet megközelíteni.

A település ősidők óta lakott hely. A római kori feliratos kövek tanúsága szerint a határban lévő Főkút forrás gyógyító hatása hamar felkeltette az aquincumi táborváros előkelő lakóinak érdeklődését. Fürdőt építettek a gyógyító forrás mellé, a települést pedig, mint jelentős középirtokot, felvirágoztatták.

A falu nevét először egy adománylevelél említi, amely 1286-ban, a virágvasárnapot
A Budaörsi Kistérség Esélyegyenlőségi Programja

követő ötödik vasárnapon (május 12-én) kelt. A mohácsi katasztrófa után Páty is török uralom alá került, ám eltérően a környező települések többségétől, lakossága kisebb - nagyobb megszakításokkal mindvégig a helyén maradt.

A község borvidék jellege a XIX. század végén szűnt meg, egy nagy filoxérajárvány pusztította el a telepítéseket. A falu gyönyörű fekvése, friss levegője, a környezetromboló ipartól való mentessége évek óta vonzza a pihenni vágyókat. A település idegenforgalmi adottságai jók, de csak kismértékben hasznosítottak. A közlekedési, távközlési és egyéb infrastrukturális lehetőségei továbbfejleszthetők. A későbarokk református és a copf stílusban épült római katolikus templom a település legértékesebb építészeti emléke.

A lakónépesség száma 6744 fő, népsűrűsége 172 fő/km², területe 39,30 km². A lakónépesség változás a születések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodásból és a vándorlási különbözetből vezethető le. Amennyiben csak a természetes szaporodást vesszük figyelembe elmondható, hogy az országos és megyei tendenciának megfelelően Pátyon a természetes szaporodás egyenlege negatív (2008-ban -0,7 fő/1000 lakos). A migrációs tendencia a szub-urbanizáció jelenségéhez köthető kiáramlásnak köszönhetően pozitív a településen (2008-ban 27,6 fő/1000 lakos), ugyanakkor kisebb, mint az elmúlt években (2000-2008 között átlagosan 30 fő/1000 lakos volt a betelepülés üteme). A lakosság korösszetételét tekintve a kistérségen belül átlagosnak mondható, a 14 éven aluli lakosok aránya 18,5%, a 60 éven felüli lakosok aránya 17,1% a teljes népességen belül.

1.1.7. Pusztazámor

Pusztazámor község kb. 150 m-rel a tengerszint felett Budapestről 28 km-re délre az Etyeki-dombság lankái és az Érdi-fennsík között, a Zámorhegy lábánál, a Zámori-patak két oldalán található. E kis patak a Gerecse hegység keleti oldalából ered, mint nagyobb társai a Szent László- és a Benta-patak, majd a Mezőföldre érve belefolyik a Bentába, s vele a Dunába. A falu Budapestről autóval négy útvonalon közelíthető meg:

- * az M7-es autópálya 22. km-nél a Regionális Hulladékkezelő Központ felé
- * az M1-es autópálya Biatorbágyon keresztül Sóskút felé
- * Budapest-Budakeszi-Páty-Biatorbágy-Sóskút
- * Budapest-Diósd-Érd-Sóskút

Tömegközlekedési eszköz: Volánbusz a XI. kerület Etele térről (közvetlen összeköttetés)
A lösszel borított terület első lakói a falu északkeleti részén kb. 3000 évvel ezelőtt telepedtek meg. Legkorábbi leletei a bronzkori urnásíros kultúra idejébe vezetnek. Római hadiút húzódott a falutól délre, amit a múlt században feltárt két gazdag római sír is bizonyít, melyeket a Nemzeti Múzeumban őriznek.

A volt Barcza-tanya helyén létrejött Kommunális Hulladéklerakó építése során nagy tudományos jelentőségű lelőhely bukkant elő, a honfoglalás előtti VII.-IX. századi települések nyomaira bukkantak a régészek és 1999-2000-ben az ásatások során 1234 avar-kori sírt tártak fel.

Zámor középkori történelméről adománylevelekből, birtokpercek dokumentumaiból értesülhetünk. 1279-től nyomon követhető a falu birtoklása az ősi Zumur családtól Korláth Mihályig, aki 1556-ban Huszt várának megvédéséért királyi adományként kapta. A török hódítás alatt lett Zámor „puszta”, mivel a község szinte elnéptelenedett. A faluban csak egy-két család maradt hírmondónak.

Pusztazámor népességéről az első utalás 1746-ból származik, miszerint akkor mindössze 25 lakója volt a falunak, viszont az oklevél említést tesz a lakatlan birtok „pusztatemplomáról”. A falu lakossága folyamatosan nőtt magyar, szlovák és német betelepülőkkel. Ezek az áttelepülő zsellérek itt házhelyi telket kaptak, agyagot, homokot az építkezéshez, ezenkívül a szőlőtelepítéshez területet és jogot. A mai zámori családok ősei is ebben az időben kerültek ide. A több évtizedes betelepítés eredményeként a lakosság a múlt századra elérte a 400-500 főt és ezt tartotta sokáig, majd az utóbbi száz évben további növekedéssel mára már elérte a 1000 főt.

Barcza Károly tovább folytatta a faluépítő tevékenységet. A XIX. század második felében új kastélyt építtetett klasszicista stílusban; a két kastély közti patak völgy kertjét pedig arborétummá fejlesztette.

Pusztazámoron az első iskola az 1870-es években létesült, Móri-König Károly áldozatos munkálkodásának és támogatásának köszönhetően. Az 1900-as évek során a község hol önálló volt, hol Sóskúthoz vagy Gyúróhoz csatolták közigazgatási egységként.

Az első világháborúba bevonult katonák száma 120, a hősi halottaké 18. Az elesett hősök emlékét vitéz Barcza Imre földbirtokos által felállított síremlékkel örökítették meg. A II. világháborúban elesett zámoriak emlékművét a falu lakói, hadiözvegyei közadakozásból emelték.

A második világháború alatt a térséget előzőnlő szovjet katonák, a háború után a falu
A Budaörsi Kistérség Esélyegyenlőségi Programja

elcsendesült. A hatalomra került új vezetés nem szánt nagy jövőt a gazdasági és kulturális gyökereitől megfosztott Pusztazámornak. Szerep nélküli községként Sóskúthoz csatolták és 1951-ben Fejér megyétől Pest megyéhez került. 1977-78-ban a faluban megvalósult a vezetékes ivóvízellátás.

Pusztazámornak – ellentétben a szomszéd falvakkal – történelmi-társadalmi-gazdasági okok miatt nincs jellegzetes archaikus faluképe. Hiába is keresnénk az Etyeken, Biatorbágyon, Sóskúton és Tárnok ófaluban még szép számban fellelhető nyitott tornácos, hosszú sváb vagy tót parasztházakat, tradicionális vidéki jellegzetességeket, közfunkciójú építményeket, illetve utcai berendezési tárgyakat (mint falucentrum főtérrel, templommal, köztéri hagyományos gémes- vagy kerek kút stb.), ilyeneket itt nem találunk.

Lakosainak száma: 1148, területe: 927 hektár, népsűrűsége 116 fő/km². További 60-70 fő lakik a településen folyamatosan, akik azonban nem jelentkeztek be állandó lakosként.

A lakónépesség változás a születések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodásból és a vándorlási különbözetből vezethető le. Amennyiben csak a természetes szaporodást vesszük figyelembe elmondható, hogy az országos és megyei tendenciának megfelelően Pusztazámoron a természetes szaporodás egyenlege pozitív (2008-ban 6,9 fő/1000 lakos). A migráció jelenleg nem zajlik, az elmúlt években 2000-2008 között átlagosan 20 fő/1000 lakos volt a betelepülés üteme. A lakosság korösszetételét tekintve a kistérségen belül átlagosnak mondható, a 14 éven aluli lakosok aránya 20,7%, a 60 éven felüli lakosok aránya 16,2% a teljes népességen belül.

1.1.8. Sóskút

Sóskút község Pest megyében, Budapesttől 25 km-re, a fővárostól Délnyugati irányban a Tétényi fennsík és az Etyeki dombság találkozásánál elterülő község Érd város és Biatorbágy községek között fekszik. Megközelíthető több módon is: Budapestről a budai oldalról a 7-es úton Diósd – Érd érintésével gépkocsival a 8104. számú úton és az M1-es autópálya felől Biatorbágyon keresztül. Illetve legújabban az M7-es autópálya felől a pusztazámori lehajtónál a 23-as kilométernél lekanyarodva. Ez utóbbi lehajtó és körforgalom, valamint a jelenleg még ideiglenesen átadott sóskúti kitérő nagymértékben javította a település elérhetőségét. Az M7 autópálya a község határvonalán halad Budapest, valamint a Velencei tó és a Balaton irányába. Sóskút

település szomszédai: Érd, Tárnok, Pusztazámor, Etyek, Biatorbágy, Törökbálint.

A település földrajzi helyzete: A 3160 lakosú település a Benta-patak völgyében, a Tétényi fennsíkától dél-nyugatra, a Zsámbéki medence végénél helyezkedik el. A kedvező tájú természetet a változatos, mozgalmas domborzat, valamint a patak völgyek együttese hozza létre. Természetvédelmi területein számos növény-állat ritkaságok, valamint ipartörténeti emlékek találhatók. A földtani felépítésének köszönhetően alakult ki már több évszázada a vidék kőfejtő, kőtermelő hagyománya. A jellegzetes hegyvidéki fennsíkain, hegylejtőkön a gyümölcs és szőlőtermesztés folyik, ahol megtalálhatók a népi szőlőgazdálkodás emlékei, a présházak, a pincék.

Sóskút területén már a legősibb kultúrák nyomai is megtalálhatók. Az első leletek a kőkorszakból maradtak ránk. Az előkerült leletek alapján a Kálvária hegyen keresztül római hadiút húzódott. Árpád fejedelem seregeivel Sóskút térségében készül a Dunántúl meghódítására. Ebben az időben Sóskút helyén található települést „Ad Fontein Salsum”-nak nevezik. Csáki Miklós végrendelete az első okmány, amely a település történelméből fellelhető 1231-ből. 1330-ban már Róbert Károly kezében találjuk Sóskutat. A török hódoltság idején Sóskút fejlődésnek indul, a kitermelt kövekből a környező városokban dzsámikat - fürdőket - építenek. 1777-ben Bécsben Mária Terézia a birtokot a Székesfehérvári Püspökség és Káptalannak adományozza. Az 1747-ben szlovákokat, németajkúakat telepítettek Sóskútra. 1930-ban népszámlálást végeztek és a lakosság számát 2698 lélekben állapították meg. Ez különböző nemzetiségekre lebontva: magyar 1000, német 1698 (a szlovák ajkúakat-feltehetően politikai okok miatt a németekhez soroltak). Ez idő tájt az egyesületek, ipari társulások és szövetkezetek közül kiemelkedő a kőbánya, melynek bérlője az olasz származású Andreotti Károly országgyűlési képviselő, a Képzőművészeti Főiskola rektora. A sóskúti mészke felhasználásával épült nevezetesebb épületek: Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, Vigadó, Operaház, Szent István Bazilika, Országház, Budavári Palota, Citadella, Lánchíd, Krasznahorkai Andrássy síremlék, temesvári és bécsi színházak.

A 30-as évek kimagasló politikusa országgyűlési képviselő dr. Griger Miklós a község katolikus apát-plébánosa.

A II. világháború után áttelepítések során szlovák családokat telepítettek ki és sok családot telepítettek Sóskútra Csehszlovákiából és az ország más részeiből.

A település népességszáma 1995 és 2009 között folyamatos emelkedést mutatott: míg

2001-ben 2975 fő élt a községben, addig 2009. január 1-jén már 3160 fő volt a népességszám. 2008-ban a születések száma 1000 lakosra 9,5 fő. A település korösszetételére jellemző adatok tekintetében elmondható, hogy a 0-14 évesek aránya 15,5 %, míg a 60 éven felüliek aránya 19,9%, tehát a lakosok egyötöde tartozik ebbe a csoportba.

1.1.9. Telki

Telki Budapest agglomerációjának része, Budapest központjától 21 km-re, Budakeszitől 9 km-re található, a Zsámbéki-medence északkeleti peremén. A fővárostól a Budai-hegység koszorúja, a tőle északabra fekvő Nagykovácsitól e hegységnek a legmagasabb része (a Nagy-Kopasszal) választja el.

Közvetlen (vele belterületen is határos) szomszédja Budajenő, közelebbi másik településszomszédja a mintegy 5 km-re fekvő Páty.

A telki bencés monostor alapítása minden valószínűség szerint [I. István](#) király egyházpolitikájának köszönhető. [1227](#)-ben [IV. László](#) a Nyulak-szigetén élő apácáknak adta; [1397](#)-ben az [esztergomi](#) érseké volt, [1455](#)-től Garai nádoré lett, [1516](#)-ban [II. Ulászló](#) király a panonhalmi bencéseknek adományozta. A törökök [1543](#)-ban feldúlták Telkit, [1690](#)-ben, a törökök elleni utóvédharcban ismét elpusztult.

A település újraéledése akkor kezdődött, amikor [Mária Terézia](#) rendeletére szász- és frankországi németeket telepítettek itt le, és valószínűleg az erdőkbe menekült egykori lakosság is visszaszivárgott. A [második világháború](#) végén a németeket kitelepítették, helyükbe [Erdélyből](#) elűzött székely magyarok települtek.

A [rendszerátalakítást](#) követően Telki fejlődése és épülése meglódult, mert a jó környezeti adottságokkal rendelkező község a fővárosból kiköltözők kedvelt célpontjává vált. A település lakossága a korábbiakhoz képest jelentősen megnőtt, a község részben lakófaluvá alakult. A kulturális és társadalmi élet szintén fellendült, a település rendszeresen szervez helyi eseményeket, bekapcsolódik a térségi rendezvénysorozatokba is. A község közösségi jellegét erősítette Telki saját újságjának beindítása, valamint címerének és ezzel párhuzamosan használt, saját emblémájának megalkotása és széles körű használata is.

Telki [2007](#)-ben a [Pilisvörösvári kistérségből](#) került a Budaörsi kistérségbe. Lakosainak száma 3 448, lakásainak száma 1 062, területnagysága 1 047 HA (KSH, 2009). Közlekedési kapcsolatai kiválóak, Telki lakói Budapest budai részére, Budaörsre, illetve az M1-es autópályára leginkább Budakeszin keresztül jutnak el. A községen több buszjárat, így a Budapest-Perbál-Zsámbék útvonalon közlekedő 789-es és 795-ös (előbbi Pátyra is betér), valamint a Budajenő-Páty-Biatorbágy-Budapest útvonalon közlekedő 778-as járat is áthalad.

A lakosság nemzetiségi összetétele a legutóbbi népszámláláskor: magyar: 86,0%; német: 2,5%; örmény: 0,2%; szlovák: 0,2%; ukrán: 0,2%; ismeretlen, nem válaszolt: 13,5%.

A helység lakóinak vallási összetétele a legutóbbi népszámláláskor: római katolikus: 41,9%; görög katolikus: 0,5%; református: 8,3%; evangélikus: 1,8%; izraelita: 0,3%; más egyházhoz, felekezethez tartozik: 1,4%; nem tartozik egyházhoz, felekezethez: 18,2%; ismeretlen, nem válaszolt: 27,5%

A lakónépesség változás a születések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodásból és a vándorlási különbözetből vezethető le. Amennyiben csak a természetes szaporodást vesszük figyelembe elmondható, hogy ellentétben az országos átlaggal Telkin a természetes szaporodás egyenlege pozitív (2008-ban 9,1 fő/1000 lakos). A migrációs tendencia a szub-urbanizáció jelenségéhez köthető kiáramlásnak köszönhetően pozitív a településen (2008-ban 9,7 fő/1000 lakos), ugyanakkor kisebb, mint az elmúlt években (2000-2008 között átlagosan 66,4 fő/1000 lakos volt a betelepülés üteme). A lakosság korösszetételét tekintve a kistérségen belül átlagosnak mondható, a 14 éven aluli lakosok aránya 16,9%, a 60 éven felüli lakosok aránya 19,9% a teljes népességen belül (KSH).

1.1.10. Törökbálint

Törökbálint Budapest agglomerációjának része, Budapest nyugati határától körülbelül 15 km-re fekszik. A település 2007-ben szerzett városi címet. Lakosainak száma 13010 fő, népsűrűsége 443 fő/km² (KSH, 2009). Közlekedési kapcsolatai kiválóak, 1964-óta az M7-es autópályára, 1971-óta az M1-es autópályára, 1994-től az M0 autópályára is eléri. Vasúti kapcsolatot a Budapest - Győr - Hegyeshalom vasútvonal teremt. A fővárossal a közösségi közlekedési kapcsolatokat közvetlen BKV járat biztosítja. A BKV járatot üzemeltet Budaörs és Törökbálint között.

A lakosság nemzetiségi összetételét tekintve a 2001-es népszámlálás során a válaszadók csaknem 91% magyar nemzetiségűnek vallotta magát, a legnagyobb nemzetiségi kisebbség a német (3,3%), cigányok aránya a településen a népszámlálási adatok alapján 0,2%, 0,5% alatti arányban élnek a településen román, szerb és szlovák nemzetiségű lakók is. A nemzetiségi összetételnek megfelelően a településen a német és cigány kisebbségnek van saját kisebbségi önkormányzata, amelyek elsősorban kulturális és oktatási feladatokat látnak el.

A Tétényi-fennsík völgyébe települt, korábban csendes kis település ma az M1-M7-M0 autópálya-rendszer közvetlen közelségébe került, területén jelentős üzleti szolgáltató, kereskedelmi és logisztikai potenciál telepedett meg. Az Ófalu képe ma is vonzó, a kertvárosok a Budapestről kitelepülők egyik kedvelt célterületei. Ettől függetlenül ma már nem annyira a rekreáció, mint sokkal inkább az üzleti turizmus területén vannak lehetőségei.

A város turisztikai potenciálja (elsősorban zöld turizmus, rekreáció területen) a Törökbálinti tó, helyi Helytörténeti Gyűjtemény, Anna hegyi parkerdő, Kilátó, Kerekdomb és a gótikus maradványokat tartalmazó műemlék templom.

Anonymus szerint Árpád fejedelem ajándékozta ezt a területet Kond vezérnek, akinek fia Csörsz, a közelben épít várat. Feltehetően innét kezd el nőni és fejlődni a későbbiekben Torbágy (Turobag), amely talán a régi neve a Törökbálintnak, Turwallnak. Törökbálint névadója Török Bálint, egyes vélekedések szerint Ő épített a csiki völgyre néző hegy kúpjára egy várat, egy másik álláspont szerint egy kasztellumot épített, amelynek romjai a XVIII. század elején még láthatóak voltak.

A XVIII. században Törökbálintot Turbal és Gross-Turbal néven is említik. A Gross-Turbal névalak a szomszédos Torgybágytól való megkülönböztetést szolgálja. E szerint a Törökbálint név XVIII. századi népetimológia eredménye csupán.

1693-tól Törökbálint a jezsuiták tulajdonába kerül. A török kiűzetése után az elnéptelenedett vidékre először katolizált szerbek (rácok) telepednek le, majd az atyák rendeleteinek köszönhetően a Fekete-erdő környékéről német (sváb) telepések érkeznek. A német ajkú lakosok hamarosan felül is múlják létszámban az itt élő szerbeket.

Ekkor (1699) épül újjá a meredek lejtőjű domb oldalán barokk stílusban a falu temploma is a régi, gótikus stílusú, XV-XVI. századi templom maradványaira.

A jezsuita rend feloszlata után Mária Terézia Majláth József kir. kamarai tanácsosnak adományozza a falut. Az új tulajdonos a jezsuiták szép fekvésű, de elhanyagolt kolostor épületét egy második emelettel megnagyobbítja és lakályosabbá teszi.

A szerb és német lakosság jól megfér egymással, dacára elkülönülő szokásaiknak, egyházi és iskolai viszonyaiknak, s lassan a német elem túlsúlyra jutva magába olvasztja a szerbséget annyira, hogy az 1900-as századfordulóra már alig hallani a faluban rác szavakat. Lassan a magyar beszéd is terjed, egyre többen magyarul iskoláztatják gyermekeiket és a vallásgyakorlatba is bekerül a magyar szó.

Török-Bálint törvényes és hivatalos neve 1900. év őszétől Törökbálint. A századfordulóra a lakosság száma háromezerre nő. A falu jó levegője miatt kedvelt üdülőhellyé lesz, a nyári vendégek miatt több gondot kell fordítani a község küllemére is. A Főváros közelsége mindinkább valósággá válik, megindul a HÉV közlekedés (1912) a budapesti Gellért térig, a főúri kastélyból tüdőbeteg szanatórium lesz, a faluban fiú és leányiskola is működik, zenekarok és színjátszó csoportok szórakoztatják az itt élőket, beindul a mozi. A szinte idilli képű életnek - ami nyilván rengeteg munkát, küszködést, fáradtságot és szenvedést is takart - a II. világháború vet véget.

A harcok ugyan elkerülik a falut, de a háború utáni szégyenteljes kitelepítés annál nagyobb, talán soha be nem gyógyuló sebeket ejt. 1946-ban az itt élő sváb (német ajkú) polgárok nagy részét kitelepítik, helyükre az alföldről és a határon túlról érkeznek betelepülők. A sváb többségű, de egységes, tiszta és dolgos Törökbálintból egy heterogén, hagyományait és értékeit vesztett falu lesz.

Törökbálint háború utáni fejlődését alapvetően befolyásolja Budapest terjeszkedése, fejlesztése. Mint egyszerű agglomeráció kiszolgálja munka- és vásárlóerejét a Főváros dinamikus növekvő igényeinek. Kap autópályát (hármast), raktárvárost, majd a kilencvenes években bevásárló központokat, de sokáig nem kap csatornát, gázt és telefont, sőt elveszik kedvelt HÉV összeköttetését is.

Aztán a nyolcvanas évek végén megfordul a vándorlás iránya. Törökbálint adottságai, mindenekelőtt fekvése, elhelyezkedése, levegője továbbra is kitűnő, egyre több budapesti család kezd menekülni "vissza a természetbe". A község dinamikus fejlődésnek indul és elkezdődik városiasodása. Egyik legszebb részén, a Tükör-hegyen majd 300 családi ház épül, a község földje, építési telkei felértékelődnek.

Ma Törökbálint olyan kisváros, amely egyrésztől megtartotta falusias jellegét, másrésztől pedig lakosságának kvalifikáltsága, az itt élő emberek "Bálintszeretete", a különböző közösségek alkotóereje, az itt működő vállalkozások sikere méltó helyet vívott ki magának Magyarországon, Budapest szomszédságában.

A lakónépeség változás a születések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodásból és a vándorlási különbözetből vezethető le. Amennyiben csak a

természetes szaporodást vesszük figyelembe elmondható, hogy az országos és megyei tendenciának megfelelően Törökbálinton a természetes szaporodás egyenlege negatív (2008-ban -3,2 fő/1000 lakos). A migrációs tendencia a szuburbanizáció jelenségéhez köthető kiáramlásnak köszönhetően pozitív a településen (2008-ban 9,5 fő/1000 lakos), ugyanakkor kisebb, mint az elmúlt években (2000-2008 között átlagosan 17,8 fő/1000 lakos volt a betelepülés üteme). A természetes szaporodás és vándorlási különbözet egyenlege így 1990 óta több mint harmadával növelte meg a település népességét (ami a Budaörsi-kistérség átlagának felel meg). A lakosság korösszetételét tekintve a kistérségen belül átlagosnak mondható, a 14 éven aluli lakosok aránya 16,9%, a 60 éven felüli lakosok aránya 19,9% a teljes népességen belül.

1.2. A kistérség demográfiája

A kistérséget jelenleg alkotó települések össznépessége 2008 január 1-én 83 319 fő volt (KSH továbbvezetett népesség), ami Pest megye népességének mintegy 7%-a. A Budaörsi Kistérség területe (240,43 km²), a megye területének 3,7%-t teszi ki. A 2007-ben átalakult kistérség népsűrűsége a megyei átlag (184 fő/km²) nem egész kétszerese: 347 fő/km². A Budaörsi Kistérség 10 településének átlagnépessége 8332 fő, ami jóval kisebb szórást mutat - a szélsőségek nem olyan nagyok - mint a korábbi települési összetétel esetén. A népesség 78%-a négy városi rangú településen (Budaörs, Budakeszi, Biatorbágy és Törökbálint) él. Ennek megfelelően az urbanizáltság foka - a városlakó népesség aránya - (78%), jóval meghaladja a megyei 55%-os átlagot.

A Budaörsi Kistérség legnépesebb települése a kistérség központja, Budaörs (27 665 fő) ezt Budakeszi, Törökbálint és Biatorbágy követi (13779, 12886 és 11307 fős népességgel).

A lakónépesség változás a születések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodásból és a vándorlási különbözetből vezethető le. Amennyiben csak a természetes szaporodást vesszük figyelembe elmondható, hogy az országos és megyei tendenciával szemben a kistérség 10 települése közül mindben pozitív a természetes szaporodás egyenlege.

A migrációs tendencia a szub-urbanizáció jelenségéhez köthető kiáramlásnak köszönhetően 1990 óta - minimális anomáliáktól eltekintve - pozitív minden településen. A természetes szaporodás és vándorlási különbözet egyenlege minden térségi településen 15 éve pozitív, tehát a települések lakossága ha eltérő ütemben is, de növekszik.

A Budaörsi Kistérséget alkotó 10 település össznépessége 2006-ban az 1990-es értéknek 139%-a, azaz majdnem másfélszerese.

Az összesített érték jelentős szélsőségeket takar. Ebben a tekintetben az újonnan csatakozott települések között találjuk a legkiemelkedőbbeket: Telki népessége közel ötszörösére nőtt. Ezzel a növekedési dinamikával egyedülálló jelenség nem csak a kistérségben, de az egész agglomerációban. Kiemelkedően dinamikus (150% feletti) növekedés figyelhető meg Biatorbágy Budajenő, Herceghalom, Páty és Pusztazámor települések esetében.

A városi rangú településeken a népességnövekedés aránya nem kiemelkedően magas. A legvisszafogottabb növekedés Budakeszin tapasztalható.

Ez elsősorban 2001 és 2003 között pozitívan hatott a lakásvásárlási és építési kedvre, és ezzel a szuburbanizációs letelepedés intenzitásának növekedésére. A lakosság korcsoportok szerinti összetétele jelentősen befolyásolja a települések által fejlesztendő intézménytípusokat.

A kistérségben a 60 éven felüliek aránya 18,9% volt, míg a 14 éven aluliak aránya 17,7% volt 2009. január 1-én (KSH, továbbvezetett népességi adatok). A kistérségben Telki rendelkezik a legfiatalosabb korösszetétellel, mivel a 60 évesnél idősebbek aránya (14,2%) jóval alatta marad a kistérségi átlagnak, ugyanakkor a 0-14 éves korosztály itt mutatja a legnagyobb részesedést (26%).

Hasonlóan fiatalos korszerkezetet mutat Pusztazámor, ahol a gyermekkorú népesség aránya kiemelkedő a többi kistérségi településhez képest.

A tíz település közül egyedül Pusztazámor nem tervez ingatlanfejlesztést, nem tesz erőfeszítést a lakosságszám növelése érdekében. A falu szeretné megőrizni csendes, természet-közeli állapotát, inkább az idősebb korosztály betelepülésére számít, még annak árán is, ha a gyermeklétszám ennek következtében csökkeni fog.

Páty közoktatási intézményhálózata a jelenlegi igényeket tudja kielégíteni. Ha megvalósulnak a település ingatlanfejlesztési tervei, akkor az utóbbi évek nagyszabású intézményi bővítések ellenére is férőhely hiány alakulhat ki, főleg az óvodában és az általános iskola alsó tagozatán. Amennyiben sikerül a lakosságszám növekedésével párhuzamosan a helyi adóbevételeket is növelni, illetve eredményesen pályázni, akkor az intézményhálózat jövőbeni fejlesztése lépést tarthat a növekvő kapacitás igényekkel. A társulás többi településén is főleg a beköltözések okozzák a gyermeklétszám emelkedését, ami férőhelybővítést indukál. Ez a kisebb települések esetében jobb kihasználtsági mutatókat eredményezhet, pl. Herceghalom, Telki általános iskoláinak felső tagozatán, a városokban viszont, (Biatorbágy, Budaörs, Törökbálint) tartósan átlag feletti csoport és osztálylétszámokat eredményez.

A Budaörsi Kistérség településein a hagyományoknak megfelelően a német nemzeti kisebbség képviselteti magát jelentősebb arányban. A települési kérdőívek szerint a német kisebbség aránya a legjelentősebb Budaörsön, Törökbálinton és Budajenőn ugyanakkor a 2001-es népszámlálás adatai szerint jelentősebb – bár nagyságrendjét tekintve kisebb – német közösség van jelen Biatorbágyon (240 fő) is. Nemzeti kisebbségként jelen van még egy minimális arányú szlovák, horvát, görög és ruszin

valamint lengyel népesség is, elsősorban Budaörsön, Biatorbágyon, Sóskúton, és Budajenőn.

Település	Kisebbségi Önkormányzat	Tevékenység
Budaörs	GÖRÖG, NÉMET, ÖRMÉNY, ROMÁN, RUSZIN, SZLOVÁK	kulturális tevékenység, érdekvédelem hagyományőrzés
Budakeszi	NÉMET	kulturális tevékenység, hagyományőrzés, érdekvédelem
Biatorbágy	GÖRÖG, LENGYEL, NÉMET, RUSZIN	hagyományőrzés, érdekvédelem, kulturális- oktatási- ill. hitéleti tevékenység,
Budajenő	NÉMET	kulturális tevékenység, hagyományőrzés, érdekvédelem, gazdasági kapcsolatok
Herceghalom	NÉMET	Kulturális és oktatási tevékenység
Páty	CIGÁNY, NÉMET	
Pusztazámor	-	-
Sóskút	SZLOVÁK	Kulturális tevékenység, hagyományőrzés, érdekvédelem
Telki	-	-
Törökbálint	CIGÁNY, NÉMET	kulturális, oktatási tevékenység

A
F
O
rrás: Or
s
z
a
kértők

Ellentétben számos hazai kistérséggel a Budaörsi Kistérségben nem kiemelkedő a roma kisebbség jelenléte (pl. Páty 4.5%).

A kisebbségek érdekképviselésével foglalkozó kisebbségi önkormányzatok és tevékenységek listáját az alábbi táblázat tartalmazza¹. A kisebbségi önkormányzatok a városi településeken aktívabbak. Tevékenységük általában kulturális, oktatási (nyelv) és hagyományőrzés jellegű tevékenységekben fejeződik ki.

¹ Forrás: települési kérdőívek

1.3. A kistérség gazdasága

A Budaörsi Kistérség rendelkezik mindazokkal az adottságokkal, amelyek a kedvező vállalászási környezet kialakulásához szükségesek, ezek: a könnyű és gyors elérhetőség a nemzetközi úthálózatok mentén, egy európai mértékben is jelentős gazdasági - üzleti - szolgáltatási - szellemi központ közelsége (Budapest), képzett munkaerő, telephely-létesítésre alkalmas iparterületek és szolgáltatói háttér megléte, befektetésbarát helyi politika. Mindezen tényezők együttes megléte alapozta meg a Budaörsi Kistérség dinamikus gazdasági fejlődését, ami a különböző adottságoknak és azok különböző mértékű kihasználásának eredményeként nem egyforma mértékben érintette a kistérség településeit.

A 2007 októberétől érvényes települési összetétel megváltoztatta a térségi gazdaság fő jellemzőit. Az újonnan csatlakozó északi települések közül Páty az egyetlen, amely Budaörsre jellemzően telephelyek létesítésben találta meg helyi gazdasági fejlődésének motorját. Míg a további három település jóval inkább lakófunkcióját támogató tevékenységeit erősíti és elutasít minden olyan fejlesztést, amely magas státuszú lakossága életkörülményeit bármilyen mértékben rontaná.

A közlekedés-földrajzi előnyöket kihasználva, a térség iparterület-hasznosításának meghatározó területe a logisztika és a kereskedelem. Budaörs, Törökbálint és Biatorbágy környéke vált a városrégió (Budapest és agglomerációja) új fejlesztésű ingatlanokból álló logisztikai illetve nagykereskedelmi központjává. Ehhez a településcsoporthoz zárkózik fel fokozatosan Páty is.

A multinacionális vállalkozások a helyi vállalkozásokkal való kapcsolatépítése egyáltalán nem, vagy elenyésző mértékben jellemző. A kutató-fejlesztő tevékenységek, kutatóintézetek térségi megtelepedése kevésbé meghatározó, kezdeti fázisában tart. Ugyanakkor történtek előremutató lépések a térség innovációs potenciáljának erősítése érdekében, elsősorban az innovatív KKV-kat támogató intézményi háttér kiépülése területén.

A kistérségben jelentős iparterületi beruházások történtek az elmúlt évtizedben mind önkormányzati, mind magánterületeken, aminek eredményeként az ipari, szolgáltató és

kereskedelmi funkciók telepítésére alkalmas területek nagy része beépítésre került, különösen a kistérség központi - az M1-M7 autópályához kapcsolódó - településein (Budaörs, Törökbálint, Biatorbágy). Ezeken a területeken az extenzív fejlesztéseket egy intenzív, a szolgáltatói infrastrukturális háttér és az innovációs potenciál erősödését támogató fejlődési ciklus kell, hogy felváltsa. A kistérség más - külsőbb, de autópályák menti - részein, mint Pátyon és Herceghalomban az ott még rendelkezésre álló jelentős telephelykínálat nagyobb lehetőségeket ad az extenzív növekedésre.

Törökbálinton gazdasági szempontból jelentős tényező a Mechanikai Művek és az Égett-völgyben zajló kereskedelmi-szolgáltató jellegű fejlesztések.

A már „telítettnek” tekinthető települések növekedési dinamikája csak úgy tartható fenn, ha egy tudásalapú, erős K+F tevékenységre épülő, innovatív tevékenység nagyobb arányban jelennek meg.

A kistérség további, még viszonylag „zöld” térségeiben - Telki, Budajenő, Budakeszi, Sóskút - a helyi politika és a lakosság egyaránt a rekreációs és turisztikai funkciók megőrzését és erősítését támogatja, és az adottságok is ezt támasztják alá.

A kistérség gazdaságának fejlettségére enged következtetni a lakók jövedelmi helyzete, amit az egy állandó lakosra eső személyi jövedelem-adó alapot képező jövedelmek nagysága, mint statisztikai mutató fejez ki.

A Budapesttel határos kistérségek viszonylatában a Budaörsi Kistérség rendelkezik a legkiemelkedőbb értékkel, ami majdhogynem eléri a 900 000 Ft/fő értéket (895 869 Ft/fő). Az országos 601.928 Ft/fő-s jövedelemadó alapot a kistérségi mutató közel 50 %-kal, a megyei adatot (648.509 Ft/fő) 38 % - kal haladja meg.

A kistérségen belüli szélső értékek különbsége több mint kétszeres. A statisztikai adatok alapján a legkedvezőbb a Telkiben, Budajenőn és Budaörsön élők jövedelmi helyzete, míg a legalacsonyabb jövedelmek Pusztazámoron és Sóskúton keletkeztek 2005-ben. Ez utóbbi két településen az értékek még a megyei és az országos átlagokat sem érik el. Az előbb említett két település (Telki és Budajenő) a fővárosból kiköltöző vagyonosabb rétegek egyik legjellemzőbb célpontja. E társadalmi osztály egyik csoportja az ún. újjgazdag vállalkozói réteg, melynek fokozott itteni jelenlétére a vállalkozások relatíve magas népességarányos száma is utal.

A jövedelmek növekedésének mértéke jelzi az adott településen élők jövedelmi

A Budaörsi Kistérség Esélyegyenlőségi Programja

dinamizmusát (ami csak kicsiny részben jelzi a helyi gazdaság állapotát) 2000 és 2005 közötti öt évben a legdinamikusabb növekedés Herceghalmon volt megfigyelhető (110 %), de Páty, Biatorbágy és Budajenő településeken is relatíve magas arányban nőttek a jövedelmek.

Az okok között említhető, hogy gyakorlatilag az egész kistérség területe, így ezek a települések is a szuburbanizációs folyamat (amiben elsősorban a tehetősebb társadalmi csoportok vesznek részt) legintenzívebb célterületei, illetve ezeken a helyeken a jövedelmek növekedése relatíve alacsonyabb bázisértékekről indult. Ezzel szemben a legkisebb arányú jövedelem-növekedést felmutató települések között a relatíve magasabb bázisértékű településeket találjuk, úgy, mint Telkit vagy Budaörsöt. A magas bázisérték ellenére a kistérségi jövedelmek növekedése (73 %) a megyei ütemet (79 %) ugyan nem, de az országosat (68 %) a vizsgált időszakban is meghaladta.

1.4. Foglalkoztatás, humán erőforrás, lakáshelyzet

Munk
g

Település	Munkanélküliek aránya (ÁFSZ, 2010. október)
Budaörs	3,71%
Budakeszi	2,38%
Biatorbágy	3,57%
Budajenő	3,14%
Herceghalom	3,34%
Páty	3,41%
Pusztazámor	3,07%
Sóskút	4,61%
Telki	2,80%
Törökbálint	4,12%

A Budaörsi Kistérség munkanélküliségi rátája 2010. márciusában jóval kedvezőbb volt (5,96 %), mint az ugyanerre az időszakra vonatkozó megyei (8,65%) érték. Az országos munkanélküliségi ráta több mint kétszeresen haladta azt meg (12,08%). A Budaörsi Kistérség a szomszédos főváros mutatójánál (8,49%) kedvezőbb munkanélküliségi helyzetet tudhat magáénak.

A kistérségre általában elmondható, hogy kedvező foglalkoztatási jellemzőkkel bír, a kistérségen belül a települési mutatók kis mértékben szórnak, tehát nincsenek jelentős különbségek a települések között.

A szezonálisan változó munkanélküliségi értékek minden település esetében a téli időszakban mutatnak magasabb arányokat, emiatt az elmúlt hét évre vonatkoztatva a középtávú tendenciák vizsgálatánál ezt került figyelembevételre.

A középtávú tendenciákról elmondható, hogy a Budaörs, Biatorbágy, Budakeszi Páty és Törökbálint települések esetében a munkanélküliségi ráta nem mutatott jelentősebb

ingadozást, míg a többi településen a változás általában magasabb és szélsőségesebb értékeket mutat. Az országos trendek befolyással bírnak egy olyan dinamikus település együttes munkaerő piaci helyzetére is, mint a Budaörsi Kistérség. Az elmúlt évek vonatkozásában általános tendencia, hogy a 2000-hez képest 2003-2004-ig csökkenés következett be a mutató értékében. Majd a gazdasági recesszió miatt mindenhol a ráta növekedő értékeivel kellett (kell) számolni (az utóbbi két évben a folyamat felgyorsult), azonban a fenti számok is jelzik, hogy az országosan jelentősen megnövekedett munkanélküliséghez képest a kistérségben jóval kedvezőbb, különösen igaz ez a fővárossal összehasonlítva.

A munkanélküliek korcsoportok szerinti megoszlásában, minden településen a 26-35, illetve az 51-55 éves korosztály esetén van jelentős kiugrás, ami az első esetben a pályakezdés, a gyermekvállalás és az azokat közvetlen követő évek esetleges munkavállalói, munkáltatói bizonytalanságára vezethető vissza, a második esetben a nyugdíjazás előtti kritikus periódus az oka magasabb részesedésnek².

A munkaerő piaci szempontból a legkedvezőbb helyzetben a 36-45 és 46-50 éves korosztály van, itt minden település esetében jóval alacsonyabb a munkanélküliek száma.

A munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlása szoros összefüggést mutat a népesség iskolai végzettség szerinti megoszlásával. A legszembetűnőbb anomália, hogy a kistérségi átlagnál magasabb munkanélküliségi rátával rendelkező Pusztazámor és Sóskút esetében a felsőfokú végzettséggel rendelkező munkanélküliek aránya jóval alacsonyabb, mint a többi településen. Ennek magyarázata nem a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számára kedvező foglalkoztatási lehetőségekben rejlik, hanem abban a statisztikai tényben hogy a felsőfokú végzettségűek arány eleve jóval alacsonyabb mint a kistérségi központban, vagy a Budapesthez közelebb eső nagyobb lélekszámú egyéb településeken.

A képzések átképzések, (felnőttképzés) megszervezése nagyrészt a Közép-Magyarországi Regionális Munkaügyi Központban zajlik, a tanfolyamok is Budapesthez kötődnek. Csak rendkívüli esetekben vannak kiszervezett kurzusok (nagyobb létszám esetén). A helyi képző intézményekkel a központ a tanulók informálását szolgáló tájékoztatókon keresztül tart fenn kapcsolatot. A végzős tanulók lehetőségeiről és szükség esetén biztosított segítségről tájékozódhatnak a központ munkatársaitól. A kirendeltségeknek jelenleg kevés, illetve nincs a képzés struktúráját befolyásoló hatásuk

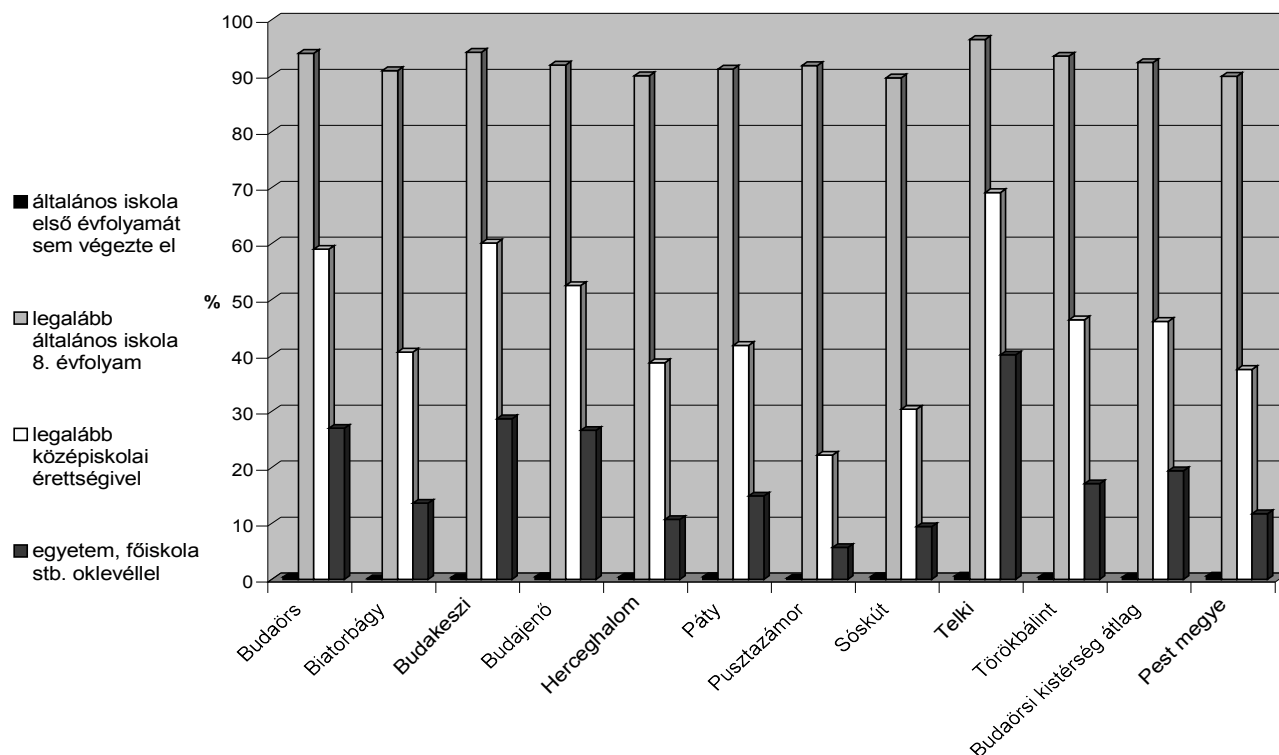
² Ismert tény, hogy az ebben a korosztályba tartozók amennyiben elveszítik állásukat nagy nehézségek árán tudnak újra munkát találni az általánosan jellemző, fiatalabb korosztályokat előnyben részesítő munkáltatói preferenciák miatt.

a középfokú intézményekre.

Kiemelt problémakör a hátrányos helyzetű csoportok (tartós munkanélküliek, 50 év felettiek, nők, romák) foglalkoztatása. Egyes csoportok pl. GYES-en lévő kismamák esetében részmunkaidős munkahelyek nagyobb gyakorisága lenne megoldás (lásd később).

A települések lakosságának iskolai végzettség szerinti megoszlása³ a kistérségi átlaghoz viszonyítva Budaörsön, Budakeszin, Budajenőn és Telkiben és Törökbálinton mutatja a legkedvezőbb képet. Ez első négy település esetében a felsőfokú végzettségűek aránya több mint kétszerese a megyei átlagnak. Ennek oka elsősorban, hogy az elmúlt évtizedben a kistérség települései közül ezek váltak elsősorban a magasan kvalifikált családfőkkel bíró középosztálybeli családok városból történő kitelepedésének célpontjaivá, tehát a magasabban képzett népesség itt vált jellemzővé.

A kistérség átlagértékei messze a megyei átlag felett vannak ezért szembeötlő, hogy mind a középfokú mind a felsőfokú végzettségűek esetében Sós-kút és Pusztázámor a megyei átlagot sem érte el 2001-ben. Ezen településekre kevésbé intenzív népességnövekedés volt jellemző 2001 előtt és nem vált jellemzővé a tömeges letelepedés. A betelepülés ütemét és a betelepülők társadalmi struktúráját tekintve a helyzet azóta jelentősen javult.



A

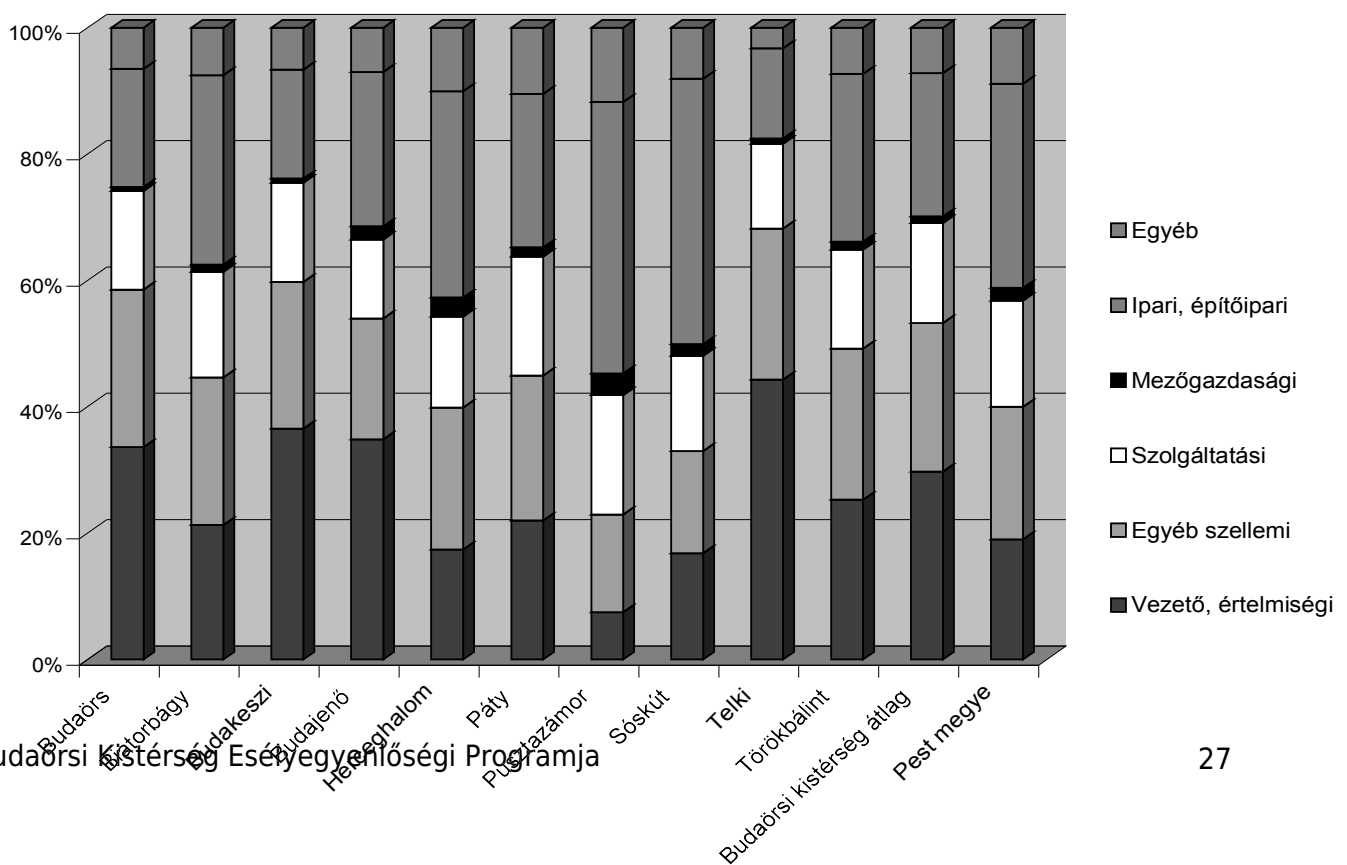
Adatforrás:

³ A képzettségre vonatkozó adatok település szinten 2001-es KSH Népszámlálási adatbázisban érthetők el.

A népesség képzettségi struktúrája szoros összefüggésben van a települések munkanélküliségi adataival. A munkanélküliség azon településeken haladja meg jelentősebben a kistérségi átlagot, ahol a lakosság képzettségére vonatkozó jellemzők kedvezőtlenebbek.

Az iskolai végzettséggel összefüggésben alakult a kistérség lakosságának foglalkoztatási főcsoportok szerinti megoszlása is. A vezető értelmiségiek és egyéb szellemi foglalkozásúak részesedése azokon a településeken kiemelkedő ahol a felsőfokú végzettségűek aránya is kiemelkedő azaz Budaörs, Budakeszi, Budajenő Telki és Törökbálint, míg a fizikai munkát végzők (ipar, építőipar) azokon a településeken felülreprezentáltak, ahol a képzettségi szerkezet a pest megyeinél kedvezőtlenebb azaz Sós-kút, Pusztazámor és Herceghalom esetében.

Érdekes jelenség, hogy az aktív népességben belül a szolgáltatásban foglalkoztatottak aránya minden településen közel azonos illetve, hogy a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya - a települések területhasználatból fakadó sajátosságai miatt - rendkívül alacsony. Ez alól azok a települések kivételek, ahol a külterület-belterület arány a külterület abszolút dominanciáját jelzi (tehát a mezőgazdasági tevékenységre nagyobb lehetőség adódik), ahol a képzettségi és foglalkoztatási szerkezet a megyeinél jóval kedvezőtlenebb és ahol a munkanélküliség a megyei átlagot meghaladó. Ezek a települések Pusztazámor és Sós-kút.



2

A
001)

2. Helyzetelemzés

2.1. Nemek egyenlősége

Budaörsi Kistérségben a nemek esélyegyenlőtlensége nem jelenik meg jelentős problémaként, így a kistérség nem tervez komplex intézkedést ezen a területen. A települések többségében az önkormányzatokban és intézményeikben a nemekre érzékeny adatgyűjtés az utóbbi időben nem történt, és a közeljövőben sem terveztek ilyet. Kivételesnek számít a kistérségben Budajenő, ahol 2009-ben sor került gender szempontú felmérésre. Budajeő kivételével a települési önkormányzatok és intézményeik munkatársai számára nem tartottak gender képzést.

A települések többségében gondot okoz ugyanakkor a nők elhelyezkedése, ezt jelzi, hogy a munkanélküliek között a nők aránya az országos aránynál magasabb a települések döntő többségében. A szakerői vélemények alapján ennek hátterében elsősorban a gyermeket vállaló nők elhelyezkedési problémája állhat. A helyzetet súlyosbítja, hogy a kistérségben a bölcsődei és részben az óvodai férőhelyek száma elmarad a mutatkozó igénytől. Az önkormányzatok anyagi lehetőségeikhez mérten folyamatosan bővítik az óvodai és bölcsődei férőhelyek számát.

A nőket érő gazdasági megkülönböztetésről, a nők vezetővé válását akadályozó üvegplafon jelenségről nem áll rendelkezésre adat a kistérség egyetlen településén sem. A fiatalkorú lányok között előfordul az abortusz, gyakorisága azonban a szakértői interjúk alapján nem magas. A gyermekjóléti szolgálatnak a kistérségben jó a kapcsolata a rendőrséggel, és általános, az összes intézményre kiterjedő jelzőrendszer működtetése. A megelőzés a legtöbb településen megfelelő hangsúlyt kap a fiatalok körében, általában általános iskolai előadások formájában, melyet legtöbb esetben a védőnő, illetve az iskolaorvosok tartják.

A szakértői beszámolók alapján a nőkkal szembeni erőszak nem jellemző a kistérség településeire. Az ilyen esetek hátterében általában a partnerek alkoholfüggősége áll. A probléma kezelését családsegítő intézmény, illetve civilszervezet is segíti a kistérségben (Pátyon és Törökbálinton).

Egyes településeken problémát jelent, hogy az agglomerációba kitelepülők között magas a válások aránya és így sok az egyedülálló nő, aki esetenként gyermekét is egyedül neveli (ezzel kapcsolatban azonban részletes adatok nem állnak

rendelkezésre).

A nők közéleti képviselete vegyes képet mutat a kistérségben. Az önkormányzati testületek összetételét tekintve elsősorban a kistérség kisebb településein haladja meg az egyharmadot a nők aránya, míg a nagyobb településeken attól jelentősen elmarad. A tíz településből mindössze egyet Budakeszit irányítja női polgármester.

Település	Nők aránya a testületben
Biatorbágy	0,0%
Budajenő	16,7%
Budakeszi	54,5%
Budaörs	7,1%
Herceghalom	66,7%

Település	Nők aránya a testületben
Páty	12,5%
Pusztazámor	33,0%
Sóskút	83,3%
Telki	33,0%
Törökbálint	27,3%

2.2. Romák esélyegyenlősége

A kistérségen belül a romák aránya az országos átlaghoz viszonyítva alacsony, Budaörsön él a legtöbb roma család, számuk hozzávetőlegesen 80-100. A roma népesség nagyságára vonatkozó adatokat, becsléseket az alábbi táblázat foglalja össze.

Település	Népszámlálás (fő, 2001)	Kisebbségi önkormányzati választásra regisztráltak száma (fő, 2010)	Önkormányzati szakértői becslés (2010)
Budaörs	43	12	kb. 80-100 család
Budakeszi	16	-	kb. 10 család
Biatorbágy	3	-	csak ideiglenesen, idény jelleggel
Budajenő	-	-	2 család
Herceghalom	-	-	kb. 1-2 család
Páty	16	49	kb. 3%
Pusztazámor	-	-	nincs
Sóskút	5	6	kb. 4-5 család
Telki	1	-	2 család
Törökbálint	14	45	kb. 10-15 család

Forrás: KSH (a négy nemzetiségre vonatkozó kérdés közül a legmagasabb), Országos Választási Iroda (valasztas.hu), szakértői interjúk

A nagyobb roma lakossággal rendelkező Budaörsön és Pátyon a romák jelentős része nem tud elhelyezkedni, általában foglalkoztatáshoz szükséges képzettség, vagy a tapasztalat hiányában (nem zárható ki azonban a rejtett diszkrimináció sem). Munkaerőpiaci helyzetük miatt ezek a családok nem tudják fenntartani magukat, és az

Önkormányzat segítségére szorulnak. Több településen létezik közmunka, és a közmunkát végzők között a népesség belüli arányuknál magasabb a roma származásúak aránya. Azon településeken, ahol a romák aránya alacsonyabb, munkaerőpiaci helyzetük is rendezett.

A kistérség településein nem jellemző a romák elleni diszkrimináció, ilyen okból bírósági eljárásról a szakértőknek nincs tudomásuk.

A roma származású bejelentett lakosok a kistérségen ugyanúgy hozzáférnek a településen működő szociális- és egészségügyi szolgáltatásokhoz, mint a többségi társadalom tagjai. Ezekben az esetekben nem éri őket hátrányos megkülönböztetés származásuk miatt.

A kistérségben nincs szegregáció, a pátyi cigánytelepet korábban felszámolták.

2.3. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlősége a közoktatásban

A Budaörsi Kistérség 2009. május 13.-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó helyzetelemzést az egész kistérségre vonatkozóan.

2.4. Fogyatékosággal élő személyek esélyegyenlősége

A fogyatékosággal élő személyek száma a településeken nem ismert. Az alábbi táblázat összefoglalja az elérhető szakértői becsléseket településenként.

Település	Mozgáskorlátozottak száma	Értelmi fogyatékosok száma
Budaörs	-	-
Budakeszi	-	-
Biatorbágy	-	-
Budajenő	kb. 2%	
Herceghalom	-	-
Páty	kb. 5-10 gyermek	
Pusztazámor	10 fő	néhány gyermek
Sóskút	-	-
Telki	1 fő	kb. 2-3 gyermek
Törökbálint	kb. 5-6 fő	kb. 25 fő

Forrás: szakértői interjúk

A közintézmények és közszolgáltatások akadálymentesítése a kistérségben csak

részlegesen valósult meg, az alábbi táblázat összefoglalja a településeken az akadálymentesítés helyzetét.

Település	Fizikai akadálymentesítés	Infokommunikációs akadálymentesítés
Budaörs	Teljeskörű	Részleges
Budakeszi	Teljeskörű	n.a.
Biatorbágy	Teljeskörű	Részleges
Budajenő	Többségében megoldott	Részleges
Herceghalom	n.a.	n.a.
Páty	Oktatási intézmények többségénél megoldott, az önkormányzat nem akadálymentes	Részleges
Pusztazámor	Többségében megoldott	Részleges
Sóskút	Az iskola és a polgárok háza kivételével megoldott, tervezik az akadálymentesítést	Részleges
Telki	Teljeskörű	Részleges
Törökbálint	Teljeskörű	Részleges

Forrás: szakértői interjúk

A kistérségben számos, a fogyatékossgal élöket segítő egyesület, nonprofit gazdasági társaság működik. Az alábbi táblázat ezeket foglalja össze.

Település	Szervezet (célcsoport, viszony az önkormányzatokhoz)
Budaörs	Buda-környéki Látássérültek közhasznú Egyesülete, Mozgáskorlátozottak Budaörsi Egyesülete és a Budaörsi Sérülteket Segítő Egyesület (fejlesztések, felújítások esetén az önkormányzat kikéri a véleményüket)
Budakeszi	Kapaszkodó Klub (önkormányzati támogatásban részesült)
Biatorbágy	Biatorbágy és Környéke Mozgáskorlátozottak Egyesülete, Dr. Vass Miklós Alapítvány, Megváltozott Fejlődésmenetű Gyermekek Fejlesztéséért Kiemelten Közhasznú Alapítványa, Kemence Alapítvány, Kemence Varázsa Alapítvány (szociális foglalkoztatás keretében kézműves tevékenység szervezése), Összefogás Rehabilitációs Nonprofit Közhasznú Kft (szociális foglalkoztatás), Boldog Gizella Alapítvány (támogató szolgálat, kistérségi szintű)
Budajenő	környező településeken
Herceghalom	környező településeken
Páty	civil szervezetek (n.a.)
Pusztazámor	környező településeken
Sóskút	környező településeken
Telki	környező településeken
Törökbálint	n.a.

Forrás: szakértői interjúk

A táblázatból látszik, hogy a településeken működő szervezetekkel az önkormányzatok kapcsolata jó és folyamatos.

Az önkormányzati szolgáltatások általában elérhetők a fogyatékossgal élők számára. Az oktatási intézmények többsége integrált oktatást végez. Ahol nincs helyben alapfokú oktatási intézmény, ott az önkormányzat (igény esetén) támogatja a szülőket az utaztatásban.

A kistérségben jelentős problémát okoz a fogyatékossgal élők foglalkoztatása. Ezen a területen további, lehetőség szerint kistérségi szintű intézkedésre van szükség a kistérségben működő civilszervezetekkel együttműködve.

2.5. Helyzetelemzés összefoglalása

Esélyegyenlőségi területen feltárt probléma ⁴	Érintett esélyegyenlőségi célcsoport(ok)	Szükséges beavatkozások
Nem érzéke n hi	nők	A k i s t ér
A nők gazdasági munk)	nők	Növ kapacitás á t.
A nők et érő er ő s z probl é m á t	nők	F
S probl é m á t	nők	N i ncs s

⁴ A Budaörsi Kistérség 2009. május 13-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó helyzetelemzést az egész kistérségre vonatkozóan.

Esélyegyenlőségi területen feltárt probléma	Érintett esélyegyenlőségi célcsoport(ok)	Szükséges beavatkozások
<p>Nők r é s zvéte l e</p> <p>közé l e tb e n , gazdaságba s alacsony.</p>	<p>nők</p>	<p>A l .</p>
<p>Rom ák ke s élye e</p> <p>a foglalkoz t a</p> <p>m agasabb</p>	<p>rom ák</p>	<p>A foglalkoz tatás ter üle s .</p>
<p>Rom ák problé má t</p> <p>g</p>	<p>rom ák</p>	<p>Rom ák alacsony bea vatko</p>

Esélyegyenlőségi területen feltárt probléma	Érintett esélyegyenlőségi célcsoport(ok)	Szükséges beavatkozások
Romlathatás (szegregáció)	románok	Beavatkozási szükség.
Fokított	fokozottak	További együttműködés szükséges.
Fogyatékosokkal kapcsolatos	fogyatékosok	Nincs
Fokozottan	fokozottak	Nincs
Fokozottan	fokozottak	Közi

Esélyegyenlőségi területen feltárt probléma	Érintett esélyegyenlőségi célcsoport(ok)	Szükséges beavatkozások
Fotóterv: Mindafelv	fotószemélyek	Bakadémia.

3. Célmeghatározás

3.1. Nemek egyenlőségével kapcsolatos célkitűzések

Mivel a kistérség önkormányzatai nagyon kevés információval rendelkeznek a nemek esélyegyenlőségével kapcsolatban az elsődleges cél az információgyűjtés, illetve az kistérségi, önkormányzati intézmények dolgozóinak gender szemléletű képzése. A már ismert problémák köre két csoportba foglalható: a gyermeket vállaló anyák elhelyezkedése, illetve a ritkán, de előforduló, nőket érintő családon belüli erőszak. Az előbbi területen az kistérség célja elsősorban a bölcsődei férőhelyek összehangolt bővítése, ami jelenleg is folyamatban van több településen. Ezek az intézkedések feltehetően sokat fognak javítani az édesanyák helyzetén, mivel a felszabaduló idejükben dolgozni tudnak majd. A női erőszak megelőzése ellen a tájékoztatók tartása, illetve az áldozatsegítés továbbfejlesztése lenne szükséges. Az adatok alapján, különösen a nagyobb településeken alacsony a nők közéleti aktivitása, képiselete. Ezért kistérségi szinten információs programokkal, támogatással elő kell segíteni a nők részvételét a közéletben.

3.2. Romák esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések

Tekintettel arra, hogy a kistérségben élő romák lélekszáma alacsony és élethelyzetük többségében megoldott, ezen a területen az kistérség nem tűz ki speciális célokat, az kistérség egyes önkormányzatai saját esélyegyenlőségi programjaikban fogalmazzák meg települési szintű céljaikat és intézkedéseiket.

3.3. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségének előmozdítása a közoktatásban

A Budaörsi Kistérség 2009. május 13.-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó célkitűzéseket az egész kistérségre vonatkozóan.

3.4. Fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségével kapcsolatos célkitűzések

Jelenleg a fogyatékkal élők legnagyobb problémája – az országos helyzethez hasonlóan – a kistérségben is az elhelyezkedés. A települések többségén a fizikai akadálymentesítés teljesen, a kommunikációs és információs akadálymentesítés pedig részben megoldott. Ez utóbbit minél hamarabb be kell fejezni, hogy az esélyegyenlőség ezen a területen is maradéktalanul teljesüljön.

4. Akcióterv

4.1. Nemek egyenlőségét segítő akciók

	Helyzet-elemzés megállapítására (problémára) hivatkozás	Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Kiinduló érték (a kiinduló állapotot jellemző adat, aminek javítására az intézkedés irányul)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor rövidtávon (1 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (5 év)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrás
1	Kevés esetben történt gender szempontú képzés az önkormányzatoknál, illetve önkormányzati kezelésű intézményeknél	Gender szempontú képzés szervezése kistérségi szinten	Az önkormányzatok, illetve önkormányzati kezelésű intézményeknél, a dolgozók körében a gender problémára érzékenyítő képzés szervezése (mivel szinte minden önkormányzatnál megjelenik, ezért célszerű kistérségi szinten megszervezni)	folyamatos	Alacsony a gender szempontú képzésben részt vett munkatárs.	16 munkatárs képzése	31 munkatárs képzése	Minden intézményben legalább egy munkatárs képzése	Továbbképzési keret, pályázat
2	Kevés gender szempontú adatgyűjtés történt, amely alapján a nők gazdasági, intézményi helyzete megállapítható lenne	Gender szempontú adatgyűjtés	Gender szempontú adatgyűjtés a kistérség önkormányzatainál és önkormányzati fenntartású intézményeinél, továbbá a kistérség munkaadóinál és munkavállalóinál	folyamatos	Elérhető gender szempontú indikátorok száma, szektorális kiterjedése	Önkormányzati adatgyűjtés megszervezése	Önkormányzati intézmények adatgyűjtésének megszervezése	Egy adatgyűjtés a munkaadók-nál és munkavállalóknál	Önkormányzati , pályázati

	Helyzet-elemzés megállapítására (problémára) hivatkozás	Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Kiinduló érték (a kiinduló állapotot jellemző adat, aminek javítására az intézkedés irányul)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor rövidtávon (1 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (5 év)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrás
3	Az alacsony bölcsődei kapacitás akadályozza a gyermeket vállaló nők munkavállalását	Bölcsődei férőhelyek bővítése	Kistérségi szintű bölcsőde fejlesztési terv megalkotása, kistérségi pályázat, megállapodás	folyamatos	n.a.	1 terv	kistérségi pályázatok	növekvő bölcsődei férőhely	Önkormányzati és pályázati
4	Az alacsony óvodai kapacitás akadályozza a gyermeket vállaló nők munkavállalását	Óvodai férőhelyek bővítése	Kistérségi szintű óvoda fejlesztési terv megalkotása, kistérségi pályázat, megállapodás	folyamatos	n.a.	1 terv	kistérségi pályázatok	növekvő óvodai férőhely	Önkormányzati és pályázati
5	A problémát okozó családon belüli erőszak hátterében részben a szenvedélybetegség áll, amelynek kezelése jelenleg megoldatlan.	Szenvedélybetegség kezelését célzó program indítása	Civil- és intézményes hálózat kialakítása	2015	n.a.	-	-	intézmény	pályázat

4.2. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségét segítő akciók a közoktatásban

A Budaörsi Kistérség 2009. május 13.-án elfogadott Közoktatási Intézkedési Terve tartalmazza a hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére vonatkozó akciótervet az egész kistérségre vonatkozóan.

4.3. Fogytékossággal élő személyek esélyegyenlőségét előmozdító akciók

	Helyzet-elemzés megállapítására (problémára) hivatkozás	Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Kiinduló érték (a kiinduló állapotot jellemző adat, aminek javítására az intézkedés irányul)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor rövidtávon (1 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (5 év)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrás
1	Foglalkoztatottság alacsony a munkaképes korú fogyatékos-sággal élő személyek között	Fogyatékos-sággal élők munkavállalásának segítése	Fogyatékos-sággal élők elhelyezkedésének támogatására a kistérségben működő civil-szervezetekkel együttműködve kistérségi szintű program kidolgozása és megvalósítása	folyamatos	n.a. (nem foglalkoztatott munkaképes fogyatékos-sággal élő személyek aránya)	kistérségi szintű felmérés az érintettek körében	megállapodás kialakítása a fogyatékos-sággal élő személyek munkavállalásának támogatása érdekében	a fogyatékos-sággal élő foglalkoztatottak arányának jelentős (legalább 20%-os) emelése	Önkormányzati és pályázati
2	Mind a fizikai, mind az infokommunikációs hozzáférés terén hiányosságok vannak	Fizikai és infokommunikációs akadálymentesség elérése	Az önkormányzati intézmények fizikai akadálymentesítése, az önkormányzati intézmények honlapjainak akadálymentesítése.	folyamatos	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	Önkormányzati és pályázati

5. Az Esélyegyenlőségi Program megvalósulást segítő kistérségi fejlesztések és beruházások

Fejlesztési programok, beruházási projektek megnevezése	Esélyegyenlőségi szempontból releváns célkitűzések meghatározása	Célértékek	Határidők	Feladatok státusza ⁵	Összefüggések, koordinációs feladatok az Esélyegyenlőségi Programmal	Koordinációért felelős személy megnevezése
n.a.						

⁵ Kódok használata javasolt:

1. előkészítés alatt (egyeztetések zajlanak)
2. képviselőtestületi vagy intézményi döntés született a programelem elindításáról, felelősök és határidők kijelölve (vagy amennyiben pályázati forrás függvénye : a támogatói döntés megszületett, támogatási szerződés megkötött)
3. a feladat végrehajtása folyamatban (rendszeres egyeztetések, találkozók, programok zajlanak)
4. a végrehajtás folyamatban, a célérték eléréséhez további előre nem látott beavatkozásokra volt szükség, amelyek zajlanak (felsorolásuk)
5. a célérték elérésre került, a folytatódó programok megvalósítása folyamatban
- x. felfüggesztve

6. Kockázatelemzés

Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása	Az intézkedés eredményes megvalósulásának kockázata	A kockázat következményének súlyossága (1-3) ⁶	A kockázat bekövetkezésének valószínűsége (1-3) ⁷	A kockázat elhárításának, kezelésének tervezett módja
Gender szempontú képzés szervezése az önkormányzati intézményeknél	Az önkormányzatok, illetve önkormányzati kezelésű intézményeknél a leginkább érintett dolgozók körében a gender problémára érzékenyítő képzés szervezése.	A képzéshez szükséges források hiányozhatnak. A képzésben történő részvételben nem motiváltak az intézmények munkatársai.	2	3	Pályázati finanszírozás.
A további intézkedéseket megalapozó gender szempontú adatok gyűjtése az önkormányzati intézményeknél	Az önkormányzat, illetve a kezelésében álló intézmények dolgozóival kapcsolatos gender szempontú adatgyűjtés (jövedelmek, előrelépési lehetőségek)	Az érintett vezetők nem érdekeltek az adatgyűjtésben, így az nehézkes lehet.	1	2	Az adatgyűjtést nem teljesítő intézmények vezetőinek szankcionálása.
Bölcsődei, óvodai férőhelyek bővítése	Új bölcsődei és óvodai férőhelyek biztosítása	Forráshiány.	3	2	Az önkormányzatok, illetve a kistérség fejlesztési forrásért pályázik.
Szenvedélybetegség kezelését célzó program indítása	Szenvedélybetegség kezelése érdekében önszorgító csoport(ok) létrehozásának támogatása	Megfelelő társadalmi partner hiányozhat, a szükséges forrás nehezen előteremthető.	2	2	Az önkormányzat az érintett partnerekkel pályázhat a forrás előteremtésére.

⁶ 1: kevésbé súlyos, 2: súlyos, 3: nagyon súlyos

⁷ 1: kevésbé valószínű, 2: valószínű, 3: nagyon valószínű

Cél konkrét szöveges megfogalmazása	Intézkedés leírása	Az intézkedés eredményes megvalósulásának kockázata	A kockázat következményének súlyossága (1-3)	A kockázat bekövetkezésének valószínűsége (1-3)	A kockázat elhárításának, kezelésének tervezett módja
Fogyatékossgal élők munkavállalásának segítése	Fogyatékossgal élők elhelyezkedésének támogatására a kistérségben működő civilszervezetekkel együttműködve kistérségi szintű program kidolgozása és megvalósítása	Közös megoldás megtalálása, forráshiány.	3	3	Pályázati finanszírozás.
Fizikai és infokommunikációs akadálymentesség elérése	Az önkormányzati intézmények fizikai akadálymentesítése, az önkormányzati intézmények honlapjainak akadálymentesítése.	A szükséges források előteremtése nehéz.	3	3	Különösen a fizikai akadálymentesítés csak pályázati forrásból oldható meg.

7. Konzultáció, nyomon követés és nyilvánosság biztosítása

A Kistérség Kistérségi Esélyegyenlőségi Fórumot hoz létre, amelyben az önkormányzatokat képviselő polgármesterek (vagy delegáltjaik), az intézmények felelősei, a kistérségi szinten szolgáltató intézmények, szolgáltatók képviselői és a civil partnerek (beleértve a kisebbségi önkormányzatokat) is részt vesznek. A Fórum feladata az Esélyegyenlőségi Program végrehajtásának felügyelete, a szükséges módosítások kezdeményezése, az egyes intézkedésekhez kapcsolódóan a konzultáció biztosítása.

A Kistérség évente készít monitoring jelentést az Esélyegyenlőségi Program megvalósulásáról, és azt közzé teszi a honlapján, illetve megküldi a társadalmi partnereknek. Az egyes intézkedések végrehajtása során a Kistérségi Iroda konzultál az érintett társadalmi partnerekkel. A monitoring jelentés elkészítésének és a nyilvánosság biztosításának felelőse: a Kistérségi Iroda vezetője.

A Kistérség két évente felülvizsgálja az Esélyegyenlőségi Programot és – a bekövetkezett változásoknak megfelelően – a helyzetértékelést, a célkitűzéseket és az akciótervet módosítja.

8. Kötelezettségek és felelősségi körök

A Kistérség az Esélyegyenlőségi Program végrehajtásának irányításáért felelős vezetőnek kijelöli a Polgármesterek Tanácsának elnökét. Az Esélyegyenlőségi Program megvalósításnak irányítója: a Polgármesterek Tanácsa. A Kistérségi Iroda gondoskodik arról, hogy az Esélyegyenlőségi Program rá vonatkozó célkitűzéseit és intézkedéseit minden érintett intézményvezető és a Kistérségi Irodával szerződésben álló érintett partner megismerje és a rájuk vonatkozó előírásokat betartsa. Ennek ellenőrzését az Esélyegyenlőségi Program megvalósításának felelős irányítója ellenőrzi és szankcionálja.

Függelék

Glosszárium

Nemek esélyegyenlősége

Gender

A gender – az ember neme. De nem az a neme, amely a testével veleszületett, hanem az a neme, amely egész kis korától erre a testi-biológiai nemre ráakódik, rászerveződik. A gender nem biológiai természetű tulajdonság, mint a vércsoport vagy a hajszín, de nem is afféle változó nézet vagy meggyőződés, amiről néhány jól irányzott érveléssel lehetne az embert beszélni. A gender lényegi eleme a személyiségünknek, olyan viszonyok – a férfi-női viszonyok, s bennük a saját ezekhez fűződő viszonyaink – összessége, amelyet a társadalomtól (elsősorban közvetlen környezetünktől) kapunk s építünk be személyiségünkbe.

A gender nagyon bonyolult, többszörösen összetett dolog: több, mint társadalmilag meghatározott és körülírt nemi hovatartozásunk: tartalmazza női vagy férfi mivoltunkhoz kötődő szerepeinket, attitűdjeinket is, valamint a hozzánk fűződő társadalmi elvárásokat s nekünk az ezekhez való viszonyunkat is..

De mivel a társadalomtól kapjuk, s mivel társadalmi konstrukció – noha a konstruktőr nem ragadható meg konkrétan – a gender, ha lassan is, változtatható. Ez persze nem jelenti azt, hogy társadalmi nemünket, ha megunjuk, levethetjük, mint valami ruhát, s vehetünk helyette egy másikat: hogy ma nők, holnap férfiak vagyunk. Csak annyit jelent: viszonyulhatunk hozzá tudatosan is, és eldönthetjük, azonosulunk-e azzal a szerepkövetelménnyel, amelyet a társadalom bizonyos helyzetekben hozzánk, mint nőkhöz vagy férfiakhoz fűz.

Gender mainstreaming

a nemek egyenlőségét szolgáló politika: bármely társadalmi folyamat nemek szerint bontott adatokon, a nemek eltérő helyzetének, igényeinek ismeretén alapuló elemzése, a nemekre érzékeny, a nők és férfiak egyenlőségét szem előtt tartó tervezés és döntés.

Gender budgeting:

a gazdasági-pénzügyi tervezés és elemzés egész folyamatának, s a kész dokumentumoknak az áttekintése abból a szempontból, hogy annak elemei miképp befolyásolják a nők és a férfiak helyzetét. A gender budgeting nem csak az elemzést, értékelést, de egyben a folyamatok alkalmas átszervezését is jelenti abból a célból, hogy azok hatékonyan segítsék elő a nők és a férfiak egyenlőségét.

GM szempontokat figyelembe vevő tervezés, beruházás

Építkezés, felújítás, intézmény-szervezés, rendezvény stb., amelynek során tudatosan figyelembe vették a nemek eltérő igényeit, néhány példa:

- Megközelíthetőség: a nők kevésbé használnak autót, mint a férfiak: van-e a helyszínhez megfelelő tömegközlekedés?
- hozzáférés, nyitva tartás: a nők többet foglalkoznak a gyermekekkel és a háztartással; igazodik-e a szolgáltatás az ő időbeli kötöttségeikhez is?

- Méltóság: gondoskodnak-e arról, hogy a nőknek ne kelljen tömegesen sorban állni a vécék, mosdók előtt, legyen tisztálkodási lehetőség, ne legyen az intézmény, helyiség (pl. buszvezető fülkéje, szerelőműhely, rendőrségi kihallgató szoba stb.) tele meztelen nők képeivel?
- gyermekbarát funkciók: gondoskodnak-e az akadálymentes megközelíthetőségről, babakocsi tárolóról, gyereksarokról, pelenkázóról (nem a női vécében), gyermekes parkolóhelyekről (nagyobb, és a szolgáltatáshoz közeli, forgalom szempontjából különösen biztonságos beálló hely), rendezvény esetén biztosítanak-e gyermekfelügyeletet, gyermekprogramokat?
- Biztonság: a nők elleni közterületi erőszak tipikus helyszínei (parkok, parkolóházak stb.) biztonságos elhelyezése, megvilágítása

Előnyben részesítés

Az előnyben részesítés egy ún. puha eszköz: mindaddig, amíg az adott döntési szinten – vagy szakterületen – dolgozók között bármelyik nem aránya el nem éri legalább a 40%-ot, azonos erényekkel rendelkező jelöltek közül a gyengébben reprezentált nemhez tartozót kell fölvenni, illetve kinevezni.

Női érdekeket, jogot védő szervezet

A szervezet alapszabályában, alaptó okiratában rögzíti, hogy a nők érdekeit, jogait védi, a nők elleni erőszak áldozatait segíti, a nők mint hátrányos helyzetű csoport helyzetének javítását szolgálja.

A nők elleni erőszak áldozatait segítő szolgáltatás

A nők elleni erőszak áldozatainak ellátása a szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepel (bántalmazott nők, anyák, nők elleni erőszak, nemi erőszak stb. elnevezésekkel), ezt a tevékenységet rendszerszerűen végzi.

A nők elleni diszkrimináció eszköztára:

Sztereotípiák

A sztereotípiák a közvélekedés szerves részét alkotják. Jellemzőjük a leegyszerűsítő, sommás minősítés, amely mint afféle időtlen, közismert igazság nem szorul bizonyításra. A nemekre vonatkozó sztereotípiák mögött olyan meggyőződések húzódnak meg, amelyek a nők és a férfiak biológiai vagy pszichológiai tulajdonságaira hivatkozva állítják ellentétbe a két nemet (pl. a férfiak racionálisak, a nők irracionálisak). Az aforizma-szerű, általánosító állítások a létező társadalmi szereposztást tükrözik (a vezetők túlnyomó többsége férfi, a nők inkább asszisztensi, kiszolgálói munkakörben tevékenykedhetnek), ám az idevezető társadalmi-politikai folyamatok homályban maradnak. Úgy próbálják igazolni a fennálló hatalmi rendet, hogy azt a természet rendjének állítják be.

Férfi-normákra szabott intézményrendszer

Számos példa hozható fel a társadalmi-gazdasági életből, vagy a szolgáltatások területéről, amely arra utal, hogy a munkarendek, a munkaerővel szemben felállított követelmények, elvárások, a munkaidő beosztása s más általában természetesnek, megkérdőjelezhetetlennek számító dolgok mind egy olyan „férfi munkaerő” elképzelt tulajdonságaihoz, feltételeihez igazodnak, aki mögött legalább egy ingyen vagy nagyon

olcsón dolgozó női munkavégző tevékenykedik – mos, vasal, vásárol, főz rá, ellátja, felügyeli a gyermekeit és idős vagy beteg rokonait, segíti őt a hazavitt munkái elvégzésében, rendet tart iratai között, intézkedik helyette, a nevében...

Ez a kimondatlan elvárás biztosítja, a munkaerő „optimális” munkahelyi terhelhetőségét.

A nők gyakran éppen azért minősülnek a férfiakhoz képest kevésbé megbízható munkaerőnek, mivel ömögöttük általában nem áll rendelkezésre otthoni háttérszolgáltatás, így tehát ők nem terhelhetők a munkahelyen tetszés szerint.

A nőket érintő szegregáció

1.1.1.1. Foglalkozási szegregáció: A jogszabályok (nagyon kevés kivétellel) nem írják elő, de nem is tesznek lehetővé foglalkozási nemi elkülönítést. Így nem lehet előírni, hogy nő nem lehet teherautósofőr, férfi nem lehet fogorvos asszisztens. Mégis a nők és a férfiak már a pályaválasztáskor, s azután a munkaerőpiacon még inkább határozottan elkülönülnek egymástól: többnyire férfiak vezetnek kamiont és többnyire nők asszisztálnak az orvosoknál.

A foglalkozási szegregáció oka és következménye egyszerre a nemek közötti bérszakadéknak, a foglalkozások presztízsében megjelenő lényeges különbségnek. Hozzájárul továbbá a sztereotípiákhoz: elősegíti hogy úgy tűnjék fel, mintha valami biológiai ok miatt válnának ennyire külön a férfiak és a nők által ellátható feladatok.

1.1.1.2. Tevékenységi- vagy szerep-szegregáció: Ilyen pl. a gyerekek körüli tevékenységek megosztásának egész rendszere.

Ahogy axiomatikus igazságnak (sőt, elvárásnak) számít, hogy a családban a gyerekek körüli munkákat nagyjából a nők (anyák) végzik, akkor is, ha ezek a tevékenységek épp semmiféle biológiai funkcióhoz (szoptatás) nem köthetők, úgy a gyermekgondozás, nevelés, oktatás társadalmilag feladatait, a kisded- és gyermekgondozást (bölcsőde, óvoda), a nevelést-oktatást (iskola) is inkább – és az évtizedek során mindinkább – nők látják el.

A férfiak ezeken a területeken csak másodlagos, mellékes szerepet töltenek be – kivéve persze egy-egy még e körben is adódó vezető pozíciót (iskolaigazgatók).

A szegregációt számos társadalmi folyamat támogatja: az óvodai nemi szocializációtól az iskolai anyagok által közvetített nemi sztereotípiákon át a fiatalok pályorientációjának hallgatólágos (nem is mindig tudatos) befolyásolásáig.

A foglalkozási, a tevékenységi és a családi szerepmegosztást horizontális szegregációnak hívjuk.

1.1.1.3. Üvegplafon: Ahogy a feladatkörök megosztásában, úgy a betöltött pozíciók elosztásában is éles különbségeket találunk nemek szerint.

Felső vezetők – még a politikai életnél is kirívóbban – többnyire férfiak. Azt az áthatatlan akadályt, amely a nők és az érvényesülés különféle lehetőségei közé áll, köznyelven „üvegplafonnak” nevezzük. A jelenség hivatalos neve: vertikális szegregáció.

Nők elleni erőszak

A diszkrimináció eszközrendszerének egyik – legfontosabb, leghatásosabb – eleme a nők elleni erőszak.

Az erőszak maga is rendszer: a nőket a társadalom szinte minden színterén éri, s szinte minden nőt ilyen vagy olyan formában elér, életében többször is.

Az erőszak oly gyakori és szisztematikus jelenség, s oly fontos szerepet játszik a nők hátrányos helyzetének fenntartásában, hogy szembe kell néznünk a ténnyel: a nők elleni erőszak rendszere biztosítja a férfiak nőkhöz képest előnyös társadalmi helyzetét. Azok a férfiak is részesülnek a más férfiak által az évszázadok során kiharcolt előnyökből, akik soha nem alkalmaznának erőszakot, s azokat a nőket is éri hátrányok, akik ellen történetesen még senki nem vetette be az erőszak fegyverét. A nők elleni erőszak a férfiak és nők közötti egyenlőtlen hatalommegosztás fennmaradásának záloga.

A nők elleni erőszak rendszere, a magánszférától a közösségi terekig több szinten és többféle elemből épül össze, közülük nem is mindegyik esetében nyilvánvaló – még az erőszak közvetlen kárvallottjai számára sem – hogy erőszakról van szó.

Főbb típusai: a párkapcsolati erőszak, az utcai, közterületi erőszak, a munkahelyi erőszak vagy szexuális zaklatás, a média erőszak, a prostitúció és az emberkereskedelem

Kapcsolati erőszak

Ezt a jelenséget – hibásan – többnyire családon belüli erőszak néven szokták emlegetni, ami azonban pontatlan elnevezés. Az az erőszak, amely nagy arányban sújtja a nőket (nemzetközi kutatások szerint akár 10%-ukat is) tipikusan (volt) férjüktől, (volt) élettársuktól, (volt) barátjuktól, alkalmi férfi-ismerősüktől éri őket. Előfordul természetesen a nővérét bántalmazó fivér, a lányát bántalmazó apa (nagyapa), az anyját bántalmazó fú is, és sógorok, unokatestvérek, egyebek is gyakran feljogosítva érzik magukat a környezetükben élő nők, lányok bántalmazására. A kapcsolati erőszak kifejezést azért tartjuk jobbnak, mint a családon belüli erőszakot, mert ráirányítja a figyelmünket arra, hogy számításba kell vennünk a családi kapcsolaton kívüli kapcsolatokat (udvarló, volt társ) is.

A nők elleni kapcsolati erőszak áldozatainak ellátása sajátos feladat elé állítja a szakembereket, ugyanis az ügyfél helyzete is sajátos. A nők elleni (kapcsolati) erőszak különös helyzetbe hozza a sértetteket: más bűncselekmények tipikus áldozataikhoz képest ők jobban függenek az elkövetőtől, kevésbé képesek átlátni, milyen helyzetben vannak, elszigeteltebbek, gyengébb a társadalmi támogatottságuk, és rosszabb az érdekérvényesítő képességük. A nők elleni erőszak áldozatainak szakszerű ellátása megköveteli a különféle (egészségügyi, szociális, igazságszolgáltatási stb.) szakemberek át- és továbbképzését annak érdekében, hogy ismereteik kiterjedjenek a nők elleni erőszak társadalmi, politikai, gazdasági, szociális és lélektani összefüggéseire is.

Romák Esélyegyenlősége

Szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása

Az alacsony státuszú népességet koncentrááló szegregátumok lehatárolására ún. szegregációs mutatók kerültek meghatározásra. A pontos beazonosításhoz azonban szükség van a leromlott területtel, illetve az ott élőkkel kapcsolatban álló - elsősorban a polgármesteri hivatal és az önkormányzati intézményrendszer rendelkezésére álló - egyéb adatok és információk felhasználására, illetve amennyiben szükséges, helyszíni felmérésre is.,

A szegregációs mutatók meghatározása az alábbiak szerint történik:

A/ A 20 es népszámlálási adatokon alapuló szegregációs mutató:	B/ Segélyezési adatokon alapuló szegregációs mutató: * (kiszámításának módja: az összes lentiakban meghatározott szociális támogatás darabszáma osztva a terület népességszámával/ lakások számával.)
--	--

Szegregátumnak nevezzük azokat a területeket, amelyeken az aktív korú (15-59 év közötti) lakosok legalább 50%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, legmagasabb iskolai végzettsége pedig nem haladja meg a 8 osztályt	Szegregátumnak nevezzük azokat a területeket, ahol a rendszeres szociális támogatásoknak a lakossághoz/ lakások számához viszonyított aránya eléri a városi (kerületi) átlag kétszeresét.
Szegregációval veszélyeztetett területnek nevezzük azokat a területeket, ahol a fenti mutató 40-50% közötti értéket vesz fel.	Szegregációval veszélyeztetett területnek tekintjük azokat a területeket, ahol a rendszeres szociális támogatásoknak a lakosságokhoz/ lakások számához viszonyított aránya eléri a városi átlag 1,7-szeresét.
Budapest esetében szegregátum az a terület, amelyen a fent jelzett mutató értéke eléri, vagy meghaladja a 35%-ot. Szegregációval veszélyeztetett a terület, ha a mutató értéke 25-35% közt van.	

*A rendszeres szociális támogatásokba beszámítható támogatások:

- rendszeres szociális segély (egészségkárosodottaknak és munkanélkülieknek)
- lakásfenntartási támogatás: normatív, helyi és adósságkezelési támogatáshoz járó
- rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

Szegregátum:

A szegregátumnak azok a területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt. A terület népességszámát jelen időszakra a Népszégnnyilvántartó alapján kell definiálni.

Terület:

A szegregátumok és veszélyeztetett területek meghatározásakor „terület”-nek nevezzük a minimum egy háztömbből álló területi egységeket.

Háztömb:

Háztömbként értelmezzük a közterületek és/vagy középületek, gazdasági funkciójú épületek által határolt lakóépületet, lakóépületek csoportját.

A szegregátumok lehatárolásának kiindulópontját a KSH által szolgáltatott 2001-es népszámlálási adatokon alapuló szegregációs térképek adják. A KSH azokat a területeket jelöli meg szegregátumként, amelyek népességszáma elérte a népszámlálás idején az 50 főt. Szükséges azonban a jelenlegi lakónépesség nagyságát is meghatározni, melyhez a Népszégnnyilvántartó szolgáltat adatot. A népszámláláskori és a jelenlegi népességszámot a veszélyeztetett területekre is le kell kérni.

Mivel a szegregációs térkép a 2001-es állapotot tükrözi, ellenőrizni kell, hogy a lehatárolt területekre ma is a 2001-es viszonyok érvényesek-e, másrészt, hogy azóta nem alakultak-e ki más szegregált, vagy szegregálódással veszélyeztetett területek.

Fogyatékossgal élő személyek

Fogyatékoság

A gyógypedagógia egyik alapfogalma. Megjelöli azt a tulajdonságot vagy tulajdonságcsoportot, amely rászorulttá teszi a gyermeket a gyógypedagógiai ellátásra. A közoktatási törvény meghatározása értelmében a gyógypedagógiai ellátásra jogosultak a testi és érzékszervi fogyatékosok (mozgáskorlátozottak, siketek, nagyothallók, vakok, alig látók, gyengén látók); az értelmi fogyatékosok (enyhén, illetve középsúlyos értelmi fogyatékosok); a beszéd fogyatékosok; „más” fogyatékosok (átható pervazív zavar [autista], a pszichés fejlődés egyéb zavara, valamint iskolai teljesítményzavar).

SNI

Sajátos nevelési igényről beszélünk azoknál a gyermekeknél, akiknek nevelhetősége eltér a többi gyermekétől. Iskoláztatási szempontú, nem diagnosztikus, a mai magyar közoktatási törvényben használatos. Az ebbe a csoportba tartozó gyermekek nevelése-oktatása eredményességének érdekében biztosítani kell az óvodai, iskolai követelmények módosítását és a szokásostól eltérő, nagyobb mértékű pedagógiai segítségnyújtást. Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: *a.*, testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos; *b.*, pszichés fejlődési zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (például dyslexia, dysgráfia, dyscalculia, autizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar).

Funkcionális akadályozottság

a gyógypedagógia új „fogyatékoság-főfogalma”, amely a funkcionális egészség bármely területén létrejehető zavar = funkcionális képességzavar, röviden = *képességzavar, amely lehet* a testi funkciók, testi struktúrák akadályozottsága, a tevékenység akadályozottsága (individuális síkon), és a részvétel akadályozottsága (társadalmi síkon).

Fogyatékos személy,

aki érzékszervi- látás-, hallásszervi, - mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben, vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: „Fot.”) már differenciáltabb szabályozást ad: megkülönbözteti az akadálymentesség és az egyenlő esélyű hozzáférés fogalmát.

Az akadálymentesség

az épített környezeti feltételekre vonatkozó követelmény. A fogalom pontos meghatározását a Fot. az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Éptv.) 2. §-ának 1. pontjára utalja. Ez utóbbi jogszabály definíciója szerint akadálymentes az épített környezet akkor, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális létesítményekre, eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük. Az Éptv. felhatalmazása alapján megalkotott országos településrendezési és építési követelményekről szóló jogszabály is átveszi ezt az akadálymentesítési koncepciót.

Az egyenlő esélyű hozzáférés

fogalmát a Fot. a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében definiálja :

„Egyenlő esélyű hozzáférés: a közszolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele - az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal - mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető; továbbá az az épület, amelyben a közszolgáltatást nyújtják, mindenki számára megközelíthető, a nyilvánosság számára nyitva álló része bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók és a szolgáltatások egyformán igénybe vehetők.”

Közszolgáltatásnak minősülnek

az állami, illetőleg az önkormányzati feladatellátást nyújtó szervek, intézmények által nyújtott szolgáltatások, a működésük során kifejtett tevékenységek. Mindez lényegében magában foglalja a közszféra szolgáltatásait. Közszolgáltatásnak minősül továbbá minden ügyfélszolgálati rendszerben működő szolgáltató tevékenység, függetlenül attól, hogy ki a szolgáltatás nyújtója. A feladat ennél fogva kiterjed a piaci szektor szereplőire is. Az érintett érdekvédelmi szervek kezdeményezésére a törvény közszolgáltatásnak minősíti a település vagy településrész közellátását szolgáló, hatósági engedély vagy hatósági kötelezettség alapján végzett nyilvános szolgáltató tevékenységeket is. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a fogyatékos személyek többsége elsősorban nem a kormányzati szervek épületeinek a látogatója. Sokkal gyakoribb pl. az áruházak, a vendéglátóipari és idegenforgalmi egységek, a vállalkozásként működő gyógyszertárak használata.

A Fot. ezeken kívül a fogyatékos embereket megillető egyes jogok és az esélyegyenlőség egyes célterületeinek tekintetében speciális szabályokat határoz meg az akadálymentesség ill. a hozzáférhetőség megteremtésével valamint az erre vonatkozó határidőkkel kapcsolatban.

A fogyatékos személyek társadalmi részvételét azonban nem csupán ilyen természetű akadályok nehezítik meg, lehetetlenítik el. Lehetséges, hogy a fogyatékos személy egy adott intézmény (munkahely, iskola, kórház stb.) munkaszervezési, szakszemélyzeti vagy más, nem a fizikai ill. kommunikációs közeg nehézségeiben álló hiányossága miatt jut hátrányba másokhoz képest az intézménnyel való jogviszony létesítése, fenntartása vagy megszüntetése kapcsán.

Az akadály ill. annak elhárítására való kötelezettség ennél fogva sokkal szélesebb értelmezést kell, hogy kapjon. Erre a kiterjesztő értelmezésre a magyar jogalkotót és jogalkalmazót ma már nemzetközi ill. európai jogforrások is kötelezik. Az ezekben a jogforrásokban szereplő fogalom az „ésszerű alkalmazkodási kötelezettség”, amely szerint a kötelezettnek minden, bármely természetű módosítást, átalakítást meg kell tennie, mely biztosítja a fogyatékos személy számára a kötelezettel létesíthető, adott jogviszonyban való részvételt, amennyiben ez nem jelent a kötelezett számára indokolatlan, aránytalan terhet. Az ésszerű alkalmazkodás kötelezettségének az uniós Keretirányelv alapján a foglalkoztatás terén, az ENSZ Konvenciója alapján pedig számos más területen (női jogok, otthon és a család védelme, oktatás, egészségügy, munkavállalás, megfelelő életszínvonal és szociális védelem, politikai életben és a közéletben való részvétel stb.) is meg kell felelni.

AZ ÉRINTETTEK MEGNEVEZÉSE			
Állapot	Ajánlott kifejezés a jelző után mindig főnevet téve (pl. gyermek, ember,	Elfogadható kifejezés	Diszkriminatív, sértő kifejezés

	személy)		
beszéd	beszéd fogyatékos	beszédhibás	hallónéma
értelem	értelmi fogyatékos, tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott	értelmi sérült	hülye, elmebeteg, bolond, gyengeelméjű
hallás	siket, nagyothalló	hallássérült	süketnéma
látás	vak, gyengénlátó	látássérült	világtalan
mozgás	mozgáskorlátozott, mozgássérült		béna, nyomorék
több fogyatékosok együtt	halmozottan sérült, halmozottan fogyatékos		béna, nyomorék, hülye, elmebeteg, bolond, gyengeelméjű
szervi	szervátültetett	transzplantált	beteg

AZ ÉRINTETTEK ÁLTAL HASZNÁLT SEGÉDESZKÖZÖK MEGNEVEZÉSE	
AJÁNLOTT KIFEJEZÉS	KERÜLENDŐ KIFEJEZÉS
hallókészülék	nagyothalló készülék
kerekesszék	tolókocsi, rokkantkocsi
EGYÉB SZAKKIFEJEZÉSEK	
AJÁNLOTT KIFEJEZÉS	KERÜLENDŐ KIFEJEZÉS
jelnyelvi tolmács	süketnéma tolmács
jelnyelv	jelbeszéd, mutogatás
kerekesszékekkel közlekedő	tolókocsihoz kötött
halló (siket ellentettje)	beszélő
látó (látássérült ellentettje)	
ép (fogyatékos ellentettje)	egészséges
többségi iskola	normál iskola
személyi segítő	gondozó, ápoló (az egészségügyben helyes)
Braille-írás (pontírás)	
síkírás (pontírás ellentettje)	
fogyatékosok szervezetei	fogyatékos szervezetek
„Esélyegyenlőségi Törvény”	fogyatékos törvény
fogyatékosok sportja, sportoló fogyatékosok	fogyatékos sport
paralimpia	paraolimpia
megváltozott munkaképességű személy (a munka világában)	csökkent munkaképességű személy